

γλώσσα. Κάπου το αεροκοπάνισμα και εσκολαστισμός.

4

Ίσως ένα παρουσίωμα του δημοτικισμού συσσωματωμένου τώρα με τις υπογραφές όλων εκείνων που μπήκανε στο νόημα της 'Ιδέας, κάπου από μια διαμαρτύρηση, κάπου από μια ελπίδα, κάπου από μια θύμηση του πως θα έπρεπε να μεταχειριστούμε και το ζήτημα της Παιδείας μέσα στη Βουλή όταν έρθ' η ώρα του να ξεμυτίσει κ' εκεί μέσα, τώρα με τα μέτρα τα ριζικά ταυτά και τα σαν τελειωτικά, το ζήτημα της Παιδείας που πάντα κι εσε γοργά και περαστικά κι αν γγίζεται και στών αξιωματούχων τα αιτήματα και στο ζήφισμα τω Συνταγνών, πάντα φαίνεται πως κοιτάζεται από την πιο σημαντική του όψη, από το ρίζωμα στην κοινή συνείδηση της ανάγκης να οργανωθεί πρακτικότερα, που πάντα θα πη αντιδιασκαλικά. Το ζήτημα της Παιδείας που δεν ώριμασε ακόμα ή κοινή συνείδηση τόσο όσο για να καταλάβει πως δεν μπορεί με κανένα τρόπο να προκόψει ή Παιδεία παρά βασισμένη πρώτα κι απ' όλα απάνου στο κύριο και στο παντοδύναμο της προκοπής τούτης εργάνο που είναι η γλώσσα. Ίσως την ώρα τούτη ένα τέτοιο παρουσίωμα της γλωσσικής ιδέας από το μέρος τω δημοτικιστών δε θα ήταν ασκημο και θα σύντρεχε προς μια επίδειξη και προς μια εντύπωση που χρειαζότανε τώρα. Μά πρώτα ξέρουμε πως οι δημοτικιστές, με όλα τους τα πνευματικά ταιριάσματα και τα χαρίσματα, κι εσε κι αν είναι πιο σφιχτά και πιο κοινωνικά αντιχωμένοι σε κάποια σημαντικά ρωμαίικα κέντρα, σε στην Πόλη, σε στην Σμύρνη, σε στην Κρήτη, μένουν ακόμα ως προς το στο πίσω στην Αθήνα εδώ, και πίσω, γενικά, σ' ένα πύκνωμα και σ' ένα οργανωμένο κι όχι με την πέννα μόνο, μα και με το Λόγο και με την πρακτική την ενέργειαν αντίκωμο για την κοινή τη δουλειά, κάτι σε στα μάσωνική, κάτι σε σωματείο σοσιαλιστικό, κάτι σαν πειθαρχικό και στρατιωτικό συμπύκνωμα. Μπορεί να είναι το πράμα τούτο κάπως όχι εδωχάριστο, μα δεν είναι και διόλου απελπιστικό, και δεν έχει τίποτε να κάμη με τα ουσιαστικότερα και τα σημαντικότερα της 'Ιδέας, που κ' έτσι τραβά το δρόμο της, αδιάφορο αν άργη ή γλήγωρα, και μάλιστα δεν είναι κάτι τι αξιόγγο και είναι κάπως και λογικό το δύσκολο μιας τέτοιας συνεννόησης, γιατί το δύσκολο τούτο κρίνεται σε πολλά κι από

το ίδιο το φυσικό της γλωσσικής ιδέας—γνώμη που δε μπορώ τώρα καθαρά να την ξηγήσω και τη ρίχνω μονάχα έτσι προς το παρόν. Μα η αλήθεια είναι πως δεν έχουμε τίποτ' εμείς να κάμουμε με καμιά κανονική είδους επανάσταση, απ' αυτές που ξεσπάνε και πέφτουν σε μπόμπες και ξαφνίζουν και ζαλίζουν. Η δουλειά μας δεν είναι να δειχτούμε τώρα και να κάμουμε εντύπωση. Η γλωσσική επανάσταση έγινε. Και γίνεται ολοένα. Και τραβά το δρόμο της άορατα κι απείραχτα κι αποτελεσματικά, και μ' όλα τα πειράσματα που της κάνουν, και μ' όλα τα καρτέρια που της σπείνουν, και μ' ελο τον πόλεμο που της ανάφαν. Η επανάσταση τούτη, έξω κάπως από τα αισθητά και τα χειροπιαστά, το κέντρο της έχει στον κόσμο των ιδεών. Ό,τι παρουσιάζεται πρώτα πρώτα θαλό και άμορφο και σταχτερόχρωμο και σκοτεινό σε σύγνεφο, με τη βοήθεια των ανθρώπων της ιδέας, με τους αγώνες των πολεμιστών του Λόγου, ανάγια ανάγια ξεκαθαρίζεται, πυκνώνει, στερεώνει, και γίνεται δέντρο βαθιορρίζωτο, γίνεται παλάτι σιδεροθεμέλιωτο. Η επανάσταση έγινε και γίνεται ολοένα. Γίνεται με τρόπο που θα δείξει την αλήθεια, με τους φυσικούς νόμους ανάλογα, όχι των ξαφνικών κατακλυσμών του Καδίου, με των ολοένα και λίγο λίγο και κάθε τόσο βουδών και σαν απαρατήρητων αλλασμάτων του άγγλου γεωλόγου Λυέλλου. Γίνεται όχι με το κατρακύλημα το μονομιάς, μα με το ρυθμικό και σε στοχαστικό ξετύλιμα. Η επανάσταση, διανοητική. Πρώτ' απ' όλες το κεφάλι. «Για να ξετυλιχτεί και να προκόψει ο άνθρωπος έπρεπε πρώτα να ξετυλιχτεί και να προκόψει ο νους του.» Τί λόγος πιο άπλος, μα και πιο χαρακτηριστός από το λόγο του μεγάλου φιλόσοφου Comte. Η επανάσταση πρώτ' απ' όλα δείχνεται στο λόγο, και στο λόγο τον καλλιτεχνικό, το δημιουργικό. Γλώσσα που δείχνεται με ποιητή σαν το Σολωμό, με πεζογράφο σαν τον Καρυακίτσα, με ποιητή μαζί και με γλωσσοπλάστη σαν τον Ψυχάρη, για να περιοριστώ σε τρία καθολικότερα παραδείγματα, μπορεί κανείς να πη πως νίκησε, αν όχι ενεργεία, μα δυνάμει πάντα, καθώς λένε οι φιλόσοφοι. Η γλωσσική επανάσταση κουρτισμένη. Με τους πολέμους της και με τους ήρωές της, με τους διωγμούς της και με τους μάρτυρές της. Ακόμα δεν είπα την τελευταία της λέξη. Μά έχει ακόμα δρόμο πολύ και δρόμο δύσκολο να τρέξει. Ποιος είπε πως πρέπει να φανούνε μέσα στη Βουλή

πολιτικό κόμμα οι έπαυλοι της γλωσσικής αναστασης; Και βέβαια που πρέπει. Και βέβαια που τέτοις παρουσίωσες θα σημειώση για το ζήτημα ένα μεγάλο σταθμό προκοπής, ένα, σε θρίαμβο, ώριμασμα. Μα τα κόμματα—και τέτοια κόμματα—μέσα στη Βουλή—αποτελέσματα είναι μιας προκοπής που απλώθηκ' έξω και κρατίθηκε. Για τέτοια προκοπή δεν ώριμασε ακόμα ο κοινός νους ερωμαίικος. Έδωα έξω και βροντοφώναξε πως για την ανόρθωση του Έθνους χρειάζονται κανόνια. Όλοι θα σοφονόουνε ζήτω και κανέναν δε θα παραξενευτή. Σα σοφ βροτά, έδωα έξω και βροντοφώναξε πως για την ανόρθωση του Έθνους χρειάζεται γλώσσα θάνατος όλα διάπλατα στόματα, χάσκοντας, και κανέναν δε θα καταλάβει το μόνο που θα νοιώσουν είναι πως είναι για δέσιμο. Ο Κοριλλέβιος έδωκε τις χιλιάδες του για το στρατό μας. Πολύ καλά. Σφίχτε του το χέρι. Ποιος είν' εκείνος που θάδινε τους θησαυρούς του για μια εφημερίδα, για ένα περιοδικό, για μια σειρά βιβλίων, για ένα σχολείο, για σφιστοδεμένα μεθοδικά με τη δημοτική μας οργανωμένη γλώσσα; Δεν ξέρω τί θα πάθαινε. Έγω θα το φιλούσα τα πόδια. Πολιτικό κόμμα. Από καιρό τώρα ρίχνεται και ξαναρρίχνεται η σκέψη τούτη σε νάχη άρχιση να γίνει αίσθητη ζωηρότερα ή ανάγκη του. Καλοσημαδιά. «Οι ιδέες κίνητρα», λέει ο γάλλος φιλόσοφος Φουτιέ. Μά ένα τέτοιο κόμμα θα χρειαζόταν κι άρχηγος από βάστα. Που βρίσκεται τούτος; γεννήθηκε; Κάτι μας ψιθυρίζει πως δε θάρρησε να φανή. Πολιτικός άρχηγος που θαντάμωνα τη δύναμη του Τρικούπη με την επιστήμη του Ψυχάρη. Καλώς νάρεθ. Έν καρτερούμε.

5

Αν κοιτάζαμε την επανάσταση που από το καλοκαίρι τώρα άρχισε πιο ξεσκεπα και πιο χτυπητά να ξετυλίγεται σε έντυπα τω δρόμων και των έφημερίδων, στους λόγους, σε κηρύγματα, σε ψηφίσματα, και σε κάθε λογής γραφήματα και καλήματα, θα έπρεπε να απελπιστούμε. Γλώσσα μανταρίνου έτσι για τον τύπο πεταμένη με μια καταφρόνηση πέρα ως πέρα για τους πελλάχους που πρέπει να την ακούσουνε και να τη νοιώσουν, όχι να τη νοιώσουνε σε γλώσσα που κάτι βέβαια μορρίζονται πως θέλει να τους πη, μα να την αίστανθούνε πέρα ως πέρα σε φωνόγραφο του ίδιου τους του έαυτου.

ΠΕΤΡΟΥ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ*

[Έλαβα κάποια γράμματα από μερικούς αγαπημένους μου φίλους, που μου παραπονιούνται γιατί να γράψω τις «Σπασμένες Ψυχές» τόσο άρρωστα, άπαισιόδοξα κι άρνητικά.

Και νοιώθω την ανάγκη στους φίλους μου αυτούς και σε όλους άλλους αναγνώστες του «Νουμά» συμφωνούν μαζί τους, να πω με λίγα λόγια ποιά ή αίτια και ποιος ο σκοπός που έγραψα το ρομάντζο αυτό και ποιά θέση κατέχει σε κάποιο μου σύμπλεγμα ιδεών.

Έτσι θα μπορούσαν και καλύτερα να το παρακολουθήσουν και την άρρωστεια του και την άρνητικότητά του όχι μόνο να ξεγλήσουν, μα και να δικαιολογήσουν, με φωνήεν, πια κι όδηγημένη ματιά επισκοπώντας το σύνολο.

Οι «Σπασμένες Ψυχές» είναι το πρώτο μέρος, το άρνητικό μιας τριλογίας ρομάντων:

*) Η άρχη στον αριθ. 355.

α) «Σπασμένες ψυχές», β) «Ζωή ή Αυτοκρατορία», γ) «Θεάνθρωπος».

Μου δόθηκε κάποια ευκαιρία στο Παρίσι να γνωρίσω πολλούς από τους καλύτερους νέους της Ελλάδας, που πηγαίνουν εκεί να σπουδάσουν και κατεβαίνουν ύστερα κάτω στην Πατρίδα με φούμαρα, με αξιώσεις, με δικαιώματα. Πήγαν να μελετήσουν, ν' ανοίξουν τα μάτια τους και την ψυχή τους, ν' απορροφήσουν ό,τι μπορούν, να πάρουν από τον πολιτισμό κι από την πρόοδο και γυρίζουν πίσω κι όλοι απ' αυτούς περιμένουμε να μας φέρουν το πως το αναστάσιμο και το απολυτρωτικό.

Μου δόθηκε ευκαιρία να τους γνωρίσω από πολύ κοντά και να σκύψω να δω το μηχανισμό της ψυχής τους—πως σκέφτονται, τι όνειρα έχουν, πως αντιλαμβάνονται τη Ζωή και το καθήκον και την αγάπη και την πατρίδα.

Το θέμα είναι θλιβερό. Όλοι εκείνοι οι Έλληνες σπουδαστές, που αντιπροσωπεύουν εκείπέρα την πιο εκλεχτή ίσως μερίδα της Έλληνικής νεότητος, μπορεί να διακρίνουν σε δυο μεγάλες τάξεις:

α) Στην πλειονοψηφία, που παίρνει τη ζωή, όχι μόνο επιπόλαια και σπινά, μα και ταπεινά και πρόστυχα. Αυτοί κανένα μέσα τους φτερούγισμα δε νοιώθουν, καμιά φιλοδοξία, κανένα όνειρο ευγενικό. Η σέρνονται σε Πανεπιστήμια και προσπαθούν να γίνουν γιατροί ή δικηγόροι με το δανικό να βγάλουν το ψωμί τους—ιδανικό φριχτό για ένα νέο—ή πηγαίνουν στην καφενεία, κυνηγούν γυναίκες, διαβάζουν έφημερίδες, κρατούν το μαντολίνο τους από την Πατρίδα και τραγουδούν την «Αντρέα και χορεύουν τον Καλαματιανό».

(Αυτό το θέμα έχει για έναν άνθρωπο να τότε κάμει απαρηγήρητο σε όλη του τη ζωή).

Θα έπρεπε βρίσκονται ακόμα στη Νεάπολη και στο Ψυχρή κι ούτε ιδέα έχουν για τον ύπεροχο διανοητικό οργανισμό που βουά και γεμίζει τους δρόμους του Παρισιού και ρίχνει κάτω και καταπατεί όλους αυτούς παλιούς και νέους στενοκέφαλους αντίληψες κι όρμους.

Ποτέ σε κανένα, στις έλξεις, σε θέματα ή σε μουσικά. Το μόνο πείρα που αποκομίζουν φεύγοντας από το Παρίσι είναι, ίσως, καμιά άρρωστεια.

β) Στη μειονοψηφία. Αυτοί έχουν όνειρα και φιλοδοξίες, η ζωή τους φαίνεται μέσα και το ιδανικό τους σκοπός, ανοίγουν τα μάτια, ανοίγουν την ψυχή και θένουν κλέψουν όσο μπορούνε περισσότερο φως και να το φέρουν καινούργιο, τίμιο, λευκό στην Πατρίδα.

Η μειονοψηφία πάλι αυτή υποδιαιρείται σε δυο ομάδες:

1) Σε κείνους που λένε, μα δε μπορούν, Στους μισρούς. Οι πόθοι τους, που οι έαυτοί και τα φτερά τους, φτερά πεταλούδας. Γιατί δεν μπορούνε; Γιατί δεν καταρρώσανε να νοιώσουν μερικά πράγματα, τόσο απαραιτήτα που αν δεν τα ξέρεις, σε αξία κι αν έχεις, βήμα δεν μπορείς να κάμεις στη ζωή. Είναι μια ψυχή σπασμένη.

2) Σε κείνους—αυτοί είναι τόσο λίγοι που άντριχίζεις από το φόβο συλλογισμένος το μέλλον της φυλής μας—σε κείνους που και θένουν και μπορούν. Που βρήκανε την άρμονία μεταξύ φτερών και πόδων. Που μάθανε τα όνειρά τους να τα στηλώνουνε πάνω στην Πραγματικότητα κι όχι πάνω σε σύγνεφα. Που καταρρώσανε τα ιδανικά τους να τα μαζεύουνε σε όρια του λογικού και του πραγματοποιή-

Ἐδὼ Γιάννης κερνᾷ καὶ Γιάννης πίνει. Μιὰ ἐφημερίδα, ἡ «Ἀκρόπολις», σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς μεγάλες τῆς ἀστραφτερῆς στιγμῆς ὀρθοφροσύνης ἔγραφε τὶς προάλλες, ἴσα ἴσα γιὰ τὰ ἐπαναστατικὰ κηρύγματα: «Ὅλα κατὰ τὴν αὐτὴν κλασσικὴν μέθοδον τοῦ νὰ γράφωμεν καὶ νὰ ὁμιλῶμεν εἰς γλῶσσαν ἀκατάληπτον, τοῦ νὰ στομφολογῶμεν, τοῦ νὰ μὴν ἐννοοῦμεθα ἀπὸ τὰ πλήθη καὶ τοῦ νὰ ζητωκραυγάζωμεν ὅπως τὰ πρόβατα φωνάζουν ὅλα μαζί μπε! μπε!» Ἡ γλῶσσα τῶν ἐπαναστατῶν μας εἶναι, νομίζεις, γιὰ νὰ κάνουνε μονάχα φιγούρα γραμματισμένων καὶ γιὰ νὰ πάρουνε καλοὺς βαθμοὺς σὲ μαθητικὰ γυμνάσματα τῆς λεγόμενης καλλιτείας. Καμιά φροντίδα καὶ κανένας σεβασμὸς πρὸς τὸ μεγάλο τὸ μυρϊόφυχο πλήθος, ἀπὸ τὸ διαδασμένο, ποὺ πρέπει τὴν καρδιά του καὶ αὐτοῦ νὰ συγκινήσουν, ἴσα μὲ τὸν τελευταῖο ἀγράμματο, ποὺ ἀνάγκη νὰ τοῦ δώσουνε νὰ καταλάβῃ, ἴσα ἴσα, ἐκείνου νὰ τοῦ δώσουνε νὰ καταλάβῃ, μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σίγμα, τί τρέχει. Ὁ ἰδεώδικος ἀναγνώστης, ὁ ἰδεώδικος ἀκροατὴς τοῦ συγγραφέα καὶ τοῦ ρήτορα, μάλιστα τοῦ ρήτορα καὶ τοῦ συγγραφέα τοῦ ἐπαναστάτη, θεέ μου! ποῖός ἄλλος πρέπει νὰ εἶναι παρὰ ὁ ἀγράμματος; Γιατὶ ὁ γραμματισμένος πάντα θὰ νοιώσῃ τὰ λαϊκά. Μὰ πῶς θὰ νοιώσῃ ὁ ἀγράμματος τὰ μανταρινικά; Ἀπὸ τὸ 21, καὶ πὺδ μπροστά, σὰν πάντα, ἡ Ἑλλάδα δασκαλοκρατεῖται. Πίσω ἀπὸ πολλὰ κηρύγματα κ' ἔγραφα καὶ γράμματα καπεταναίων κρύβεται τὸ κοντύλι τὸ ψευτοκλασσικὸ τοῦ δάσκαλου. Μὰ εἶναι κάποια ὥρα παραδειγματικὰ παραστρατίσματα τοῦ κανόνα μὲ κάποιες προσπάθειες λευτερωμοῦ ἀπὸ τὴν δασκαλικὴν γλωσσοροτυνία. Διαβάστε τὴν προκήρυξη τοῦ Ἀλέξανδρου Ὑψηλάντη. Διαβάστε τοὺς λόγους τοῦ Σπυρίδωνα Τρικοῦπη. Καὶ πάρτε παράδειγμα ἀπὸ καὶ, ἀνίσως καὶ ἀπὸ μᾶς δὲ θέλετε τίποτε νὰ κούσετε.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗΝ ΟΞΩΠΟΡΤΑ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Καλλιτεχνικὴ ἐκδοσὴ τοῦ «Σεράπιον» τῆς Ἀλεξάνδρειας, μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ συγγραφέα. Πουλιέται στὰ γραφεῖα τοῦ «Σεράπιον» (Revue «Serapion», Alexandrie — Egypte) φρ. 5. Γιὰ τοὺς συνδρομητάς τοῦ «Σεράπιον» καὶ τοῦ «Νουμά» φρ. 3.

σιμου.

Τοὺς τύπους τῆς δυαδικῆς αὐτῆς μειονουσιφίας θέλησα νὰ διαγράψω στὴν τριλογία μου αὐτῇ:

- Α') Σπασμένες ψυχές,
- Β') Ζωὴ ἢ Αὐτοκρατορία,
- Γ') Θεάνθρωπος.

Τὸ πρῶτο ἔργο ἀρνητικὸ, τὸ δεύτερο ἀρνητικοθετικὸ, τὸ τρίτο θετικὸ.

Α') Οἱ «Σπασμένες ψυχές» εἶναι ἔργο τέλεια ἀρνητικὸ. Ὅλα τὰ πρόσωπά του εἶναι σπασμένα. Κι ὁ Ὁρέστης κ' ἡ Χρυσούλα, κι ὁ Γοργίας.

Ὁ Ὁρέστης κλεισμένος στὸ γραφεῖο του ξόδεψε τὰ νιάτα του σὲ δοκιχώτικα κονταροχτυπήματα. Χιλιάδες ιδέες, ὥραιες μὲσα στὰ βιβλία, κωμικὲς μὲσα στὴ ζωὴ, ἀεροκυματίζουν στὸ μυαλό του. Χιλιάδες μὲσα τοῦ ἰδιοτήτες, ὥραιες μὰ ἀντιφατικὲς κ' ἐπομένως ὀλέθριες, ἀναταράζονται ἀσυστηματοποίητες, ἀπειθάρχες, χωρὶς καμιά κατεύθυνση ὁρισμένη, δέροντας πότε δῶ, πότε κεῖ. Πότε τότε ρήγνυν ἀκράτητα στὸ κήρυγμα μιᾶς καινούργιας ὀρθοφροσύνης, πότε στὸ φριχτὸ κρεβάτι μιᾶς γυναίκας, πότε στὴν ἐξέταση τῶν μουσείων, πότε στὴν ἀπογοήτευσή καὶ τὸ σκεπτικισμό.

Δὲν ξέρεῖ ὁ Ὁρέστης μῆτε τί θέλει, μῆτε τί μπορεῖ νὰ θέλει. Πότε δὲν ἔσκυψε στὸν ἑαυτὸ του νὰ δεῖ ποῖα εἶναι ἡ ἐξέχουσα ιδιότητά του καὶ σύμφωνα μὲ αὐτὴ νὰ ρυθμίσει τὶς μελέτες του, τὶς πράξεις του, τὶς ιδιότητες τὶς δευτερεύουσες, τὴ ζωὴ του δολοκλήρη.

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ*

(ΤΟ ΝΗΣΙ)

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Ἦταν προσκύνημα ἡ Σαμοθράκη γιὰ τοὺς Πελασγοὺς, τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Ρωμαίους· λαὸς προσκυνητάδες μαζεύονταν ἐκεῖ. Ἀλλὰ τῶν Μεγάλων Θεῶν ἡ θρησκεία ἔσθυσε καὶ μόνο ἡ θύμῃς τους σὰν ἄρωμα περασμένο ἀπομένει, πλεούμενο ἀργοπορινὰ στὸ νησιώτικον ἀέρα. Μὰ ὅπως οἱ πέτρες καὶ τὰ χορτάρια τῶν βουνῶν μιλοῦν μονάχα σὲ κείνους ποὺ ξέρουν, ἔτσι καὶ τὰ μάρμαρα τῆς Παλιάπολης. Σὲ κάποια βιβλία φυλάγονται κρυσταλλωμένα παλιά παραμύθια ποὺ τὰ διαβάζουν ἀκόμα μερικά.

Ἀπὸ τὴ Σαμοθράκη στὸ βασίλειμα τοῦ ἡλίου φαίνεται ποὺ ξεπροβάλλει ἀπὸ τὴ θάλασσα μέσα στὸ φῶς, μιὰ μυτερὴ πανύψηλὴ κορυφή, ὁ Ἄθως. Ἐγινε προσκύνημα μιᾶς ἄλλης θρησκείας. Στὰ ἱερὰ τῆς Σαμοθράκης πηγαινὶν νὰ προσκυνήσουν μικροὶ καὶ μεγάλοι. Μικροὶ καὶ μεγάλοι πηγαινὶν ἔπειτα στὸ ἄλλο προσκύνημα, στὸ Ἅγιον Ὅρος μὲ τὰ πολλὰ μοναστήρια. Στρατηγοὶ καὶ βασιλιάδες προσκυνοῦσαν στὴ Σαμοθράκη. Πρίγκηπες γινόνταν μοναχοὶ στὸ Ἅγιον Ὅρος. Καὶ οἱ ἴδιοι οἱ Σαμοθρακίτες ποὺ λάτρεψαν τοῦ Καθεύρους καὶ ἔκριναν τὰ μυστήρια, οἱ ἴδιοι πιστεύουν καὶ προσκυνοῦν τώρα τὸ Χριστὸ ποὺ ἡ θρησκεία του στὸ Ἅγιον Ὅρος ἔφκισε τὰ μοναστήρια.

Οἱ ἄνθρωποι πρέπει ὅπως ὅπως νὰ γλυτόνουν πάντα, εἴτε μοναχοὶ τους εἴτε μὲ θεῶν βοήθεια. Ποιοὶ θεοὶ θὰ τοὺς γλυτώσουν εἶναι ἀδιάφορο. Ἀν οἱ ἀρχαῖοι θεοὶ χάσουν τὴ σωτήρια μαγικὴ δύναμή τους, καινούριοι πρέπει νὰ βρεθοῦν νὰ λυτρώσουν τοὺς ἀνθρώπους.

Ἀγνώριστοι κατάντησαν οἱ ἀρχαῖοι θεοὶ καὶ σ' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους τοὺς Σαμοθρακίτες ποὺ τοὺς λάτρευαν ἄλλοτε. Ἐτυχε μιὰ μέρα νὰ μπῇ σὲ μιὰ σπηλιά καὶ νὰ κυτᾷε στὸ βάθος ἕνας Σαμοθρακίτης· καὶ βλέπει κούκλες πολλὲς ποὺ στέκονταν στὴν ἀράδα. Τόσο τρόμαξε ποὺ βουδάρθηκε. Ἦταν ἀγάλματα τῶν ἀρχαίων θεῶν, καὶ τὰ εἶχαν στήσει ἐκεῖ ἄνθρωποι τῆς γενεᾶς του.

Ἡ Σαμοθράκη πέρασε· περνᾷ καὶ τ' Ἅγιον Ὅρος. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως ποὺ προσκύνουν καὶ τῆς Σαμοθράκης τοὺς Μεγάλους Θεοὺς καὶ τὸν Ἐνα Θεὸ μὲ τοὺς Ἀγίους του, οἱ ἄνθρωποι μένουν. Τοὺς βοήθησαν οἱ θεοὶ, τοὺς παραστάθηκαν σ' ἄλους τοὺς κινδύνους, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔζησαν καὶ ζοῦν, ὡς τώρα. Ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ δὲν πέθανε μὲ τοὺς

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 355 φύλλο.

θεοὺς τῆς. Οἱ θεοὶ μένουν ὅσο γιὰ νὰ σώσουν τοὺς ἀνθρώπους. Ἀμα τοὺς σώσουν πιά, τότε γίνονται περιττοί, φεύγουν αὐτοὶ καί, ἂν εἶναι ἀνάγκη, ἔρχονται ἄλλοι. Οἱ θεοὶ περνοῦν καὶ χάνονται σὰν τὰ εἶδωλα· οἱ ἄνθρωποι ὅμως μνήσκουν. Καὶ ἀπὸ κάθε θρησκείας ρίζες δυνατότερες εἶναι οἱ ρίζες τῆς φυλῆς.

Ποῖο εἶδος κοινωνικὸς ὁργανισμὸς ἔπλασε τὴ φυλὴ τέτοια ποὺ εἶναι καὶ τὴ βάσταξε αἰῶνες τώρα; Ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκηση. Καὶ αὐτὴ μπορεῖ νὰ εἶναι μονάχα ἀποτελεσματικὸν ἄλλων λόγων ποὺ δὲν τοὺς καλοξεδιάλυνε ὁ ἄνθρωπος. Ὅμως ἡ θάλασσα ποὺ πλάθει τ' ἀκρογιάλια καὶ τὰ πολλὰ νησιά καὶ ποὺ χώνεται καὶ στὶς στεριὰς τὶς ἴδιες καὶ τὶς ξεχωρίζει ἀναμεταξύ τους, φαίνεται σὰ νὰ εἶναι κάποια αἰτία.

Μὲ ποῖα εἶχαν νὰ κάμουν ξένα κράτη, οἱ Σαμοθρακίτες τὸν καιρὸ ποὺ ἔμεναν στὸ νησί τους οἱ Μεγάλοι Θεοὶ καὶ μὲ ποῖα ἔπειτα, καὶ πῶς πάντα κράτησαν τὴν αὐτονομία τους, εἶναι ζήτημα ποὺ ἐνδιαφέρει καὶ τ' ἄλλα τὰ νησιά καὶ ὅλη τὴ φυλὴ.

Ἡ Σαμοθράκη πρὶν ἀπὸ τοὺς μηδικοὺς πολέμους ἦταν κράτος ξεχωριστό, μὲ πλοῖα δικά της. Στὸν ἀντικρυνὸ γιὰ τὴν Θράκη εἶχε δικούς της τόπους, τὴ Σάλη, τὴ Ζώνη, τὸ Σέρρειο καὶ τὴ Μεσημβρία. Ὅταν ὁ Δαρειὸς πολέμησε μὲ τοὺς Σκύθες, οἱ Σαμοθρακίτες ἀναγκάστηκαν νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν κυριαρχία τοῦ Μεγάλου Βασιλέως. Καὶ ὅταν πάλι ὁ Εὐρέξης κατεβαίνοντας νὰ πολεμήσῃ τὴν Ἑλλάδα περνοῦσε ἀπὸ τὴ Θράκη πῆρε καὶ σαμοθρακίτικα πλοῖα ποὺ μαζὺ μὲ τὸ στόλο του χτύπησαν τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα στὴ Σαλαμίνα. Ἐνα σαμοθρακίτικο μάλιστα βούλιαξε ἕνα ἀθηναῖκο πλοῖο, ἀλλὰ τότε ἕνα αἰγινήτικο βούλιαξε τὸ σαμοθρακίτικο, μὰ οἱ Σαμοθρακίτες ποὺ ἦταν ἀκοντιστές, πρόφτασαν καὶ χτυπώντας τοὺς Αἰγινήτες τοὺς πῆραν τὸ καράβι τους. Τὰ πολιτικὰ ὅμως πράγματα ἀλλάζουν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ποὺ τοὺς βούλιαξαν ἕνα πλοῖο οἱ Σαμοθρακίτες στὴ Σαλαμίνα, ἔδωξαν τοὺς Πέρσες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ μὲ τὸ μεγάλο ναυτικό τους πῆραν τὰ περισσότερα νησιά καὶ τὶς περιθαλάσσιες πολιτείες τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας. Τότε στὴν ἡγεμονία τους, δηλαδὴ στὸ κράτος τους, πῆραν καὶ τὴ Σαμοθράκη καὶ τὴν ἀνάγκασαν νὰ πληρώνῃ βαρὺτατο φόρο. Οἱ Σαμοθρακίτες, γιὰ νὰ ξεφορτωθοῦν τὸ βάρος αὐτὸ διόρισαν πληρεξούσιό τους στὴν Ἀθήνα τὸν Ἀντιφῶντα τὸ ρήτορα κ' ἔγραψε αὐτὸς τὸ λόγο του «περὶ Σαμοθρακίων φόρου» ποὺ εἶναι δείγμα ρητορικῆς τέχνης στοὺς κατωπινούς. Ὑστερα ὅμως ἀπὸ τὴ ναυμαχία στοὺς Αἰγὸς Ποταμοὺς ἡ Σαμοθράκη πάρθηκε ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτες καὶ μπήκε στὴν ἡγεμονία τους. Μὲ τὴν εἰρήνῃ τοῦ Ἀνταλκίδα κράτησαν τὴν αὐτονομία τους οἱ Σαμοθρακίτες. Ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ Φιλίππου ἡ Σαμοθράκη ἔπεσε στὴν ἐξουσία τῶν Μακεδόνων

καὶ μαργιολιά, γυναικῆσιο χᾶδι, γατῆσιο βᾶδισμα, κρεβάτι Δαλιδᾶς γιὰ νὰ τὴ σκληρώσουμε, τὴν Πραγματικότητα. Ὁ σκοπὸς μας καὶ σκοπὸς λιονταριοῦ ἂν εἶναι, ὅπως εἶτανε τοῦ Ὁρέστη, τὸ περπάτημα μας ὅμως πρέπει πάντα νὰ εἶναι περπάτημα ἀλεπούς.

Τίποτα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἔφερε ὁ Ὁρέστης κ' ἔσπασε. Ἀν τᾶξερ, θὰ μίκρανε λίγο τὶς ἀτέλειες ὁρμῆς του καὶ θὰ μεγάλωνε πολὺ τὰ πεταλούδιστικα φτερά του καὶ θὰ ἐρχότανε σὲ μιὰ ὥρα Ἑλληνικὴ ἁρμονία καὶ θᾶξερ τότε καὶ τί νὰ ζητᾷ καὶ πῶς νὰ τὸ ζητᾷ. Καὶ δὲ θὰ φώναζε καὶ δὲ θὰ καυχότανε ἔτσι, περιφρονώντας τόσο κομικὰ κ' ὑπέροχα τὸ χῶμα, τὸ ἅγιο χῶμα ποὺ πατοῦμε.

Οἱ ἀνίκανοι πάντα φωνάζουν καὶ καυχοῦνται.

Οἱ δυνατοὶ σωπαίνου καὶ προχωροῦν.

Ἡ Χρυσούλα πάλι ἀπὸ τὶς γυναῖκες τὶς εὐγενεῖς κ' εὐκολόσπαστες, ποὺ στὶς φλέβες τους δὲν τρέχει αἷμα, γὰλα μόνο καὶ ροδόσταμο. Εἶναι τόσο ἀρρωστικὰ λεπτὴ ποὺ δὲν μπορεῖ, τῆς εἶναι ἀδύνατον πολὺν καιρὸ νὰ ὑποφέρει τὸ θύεσταιο θέαμα τῆς ζωῆς. Δὲν ἔχει θέληση, δὲν ἔχει νεῦρα, δὲν ἔχει ἐγὼ. Ἡ πολλὴ τῆς καλοσύνη τὴν εἶχε ἀφοπλίσει ἀπ' ὅλα τὰ ὅπλα, ἔχει μόνο τὰ ἐπιθετικὰ μὰ καὶ τ' ἀμυντικὰ ποὺ χωρὶς αὐτὰ σκοτωνόμαστε στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Δὲν εἶναι γυναῖκα, εἶναι λουλούδι. Εἶναι ἕνα κρινάκι τῆς ἀμμουδιάς ποὺ λίγο νὰ τοῦ σιμώσῃ, ὅλα του τα φυλλαράκια ἀρχίζουν καὶ τρέμουν κι ἅμα τὸ πιάσει ἀπὸ τὸ λίκι δὲν μπορεῖ νὰ βαστάξῃ τὸ βάρος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ λυγίζει. Ἔτσι κ' ἡ Χρυσούλα. Λυγίζει σκλάβο

Χρειάζεται πανουργία καὶ τέχνη, χρειάζεται λοξοδρομία

ποῦ τῆς ἀφῆσαν ὡς τόσο καὶ αὐτοὶ τὴν αὐτονομία τῆς, καὶ ὁ πρῶτος ἀρχοντας τῆς καὶ τότε ἀκόμα ἔμεινε μετὰ τὸ ὄνομα «βασιλεὺς». Ὅταν ὁ στερνὸς βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων ὁ Περσεύς κατατρεγμένος ἀπὸ τὸν Παῦλο Αἰμιλίον ἔφυγε γιὰ νὰ γλυτώσῃ στὸ ἄσυλο τῆς Σαμοθράκης, ἦρθαν καὶ κεῖ οἱ Ρωμαῖοι, καὶ αὐτὸν τὸν ἔπιασαν καὶ τὸ νησί τὸ πῆραν. Μὰ καὶ τοῦτοι ἀφῆσαν στοὺς Σαμοθρακίτες τὴν αὐτονομία τους. Ὁ Πλίνιος τὸν πρῶτον αἰῶνα μετὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν ὀνομάζει τὴν Σαμοθράκη ἐλευθερὴν πολιτείαν. Τὸ Ρωμαϊκὸ κράτος στὴν Ἀνατολὴ γίνεται σιγὰ σιγὰ βυζαντινὸ· ὁ χριστιανισμὸς χώνεται σ' ὅλους τοὺς τύπους ἀγάλλει ἀγάλλει καὶ σδύνει ὁλοτερεὰ τὴν λάμψη τῶν ἀρχαίων θεῶν ποῦ καὶ μόνον τοὺς ἔξεπερταν. Ἐβόυσε καὶ τῆς Σαμοθράκης ἡ φεγγαβολή, καὶ ἔμεινε νησί μικρὸ καὶ ἀσήμαντο σὰν τόσα ἄλλα. Καὶ ἐξουσίαζαν τὴν Σαμοθράκη οἱ Βυζαντινοὶ ὡς ποῦ χύμιζαν κατὰ τὴν Ἀνατολὴ οἱ Φράγκοι σταυροφόροι. Τότε τὸ νησί πέφτει στὰ χέρια τῆς βενετοσάνικης οἰκογένειας τῶν Δάντολων. Ὁ Ἰωάννης Δούκας Βατάτσης τὸ παίρνει πίσω ἀπὸ τοὺς Βενετσάνους ὡς ποῦ κάποιοι Παλαιολόγος δίνει τὴν Σαμοθράκη προίκα μιᾶς Παλαιολογίνας ποῦ τὴν πῆρε πρίγκηπα τῆς Μιτυλήνης Γενοβέζος τῆς οἰκογένειας τῶν Γατελούζων. Ἀπὸ τοὺς Γενοβέζους ἀρπάζουν τὸ νησί οἱ Τούρκοι, ποῦ αὐτοὶ τὴν ἔχουν ὡς τὰ τώρα.

Ἀλλάξε πολλοὺς κυρίους τὸ νησί καὶ ὅμως ἔμεινε πάντα ἐλληνικὸ καὶ πάντα εἴτε αὐτόνομο εἴτε αὐτοδιοίκητο, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἦταν ἀνεξάρτητη πολιτεία πρὶν ἀπὸ τοὺς Πέρσες, ὡς σήμερα ποῦ τὴν ὀρίζουν οἱ Τούρκοι. Στοὺς διάφορους κυρίους πλήρως μετὰ τὴν ἀράδα φόρο καὶ τώρα τὸ ἴδιο κάνει—πληροῦναι δασίματα στοὺς Τούρκους. Μὰ τὰ ἐσωτερικὰ τῆς τὰ κυβερνοῦν οἱ νησιῶτες μοναχοὶ τους, καὶ τὰ κυβερνοῦν ἔτσι ποῦ χρειάζεται γιὰ νὰ φυλάξουν τὴν ἐλληνικὴν τους ὑπόστασιν.

Ἡ τωρινὴ Σαμοθράκη ἔχει κοινότητα ποῦ εἶναι συνέχεια τῆς σαμοθρακικῆς πολιτείας ποῦ περιγράφει ὁ Ἀριστοτέλης. Ἀδιάφορο ἂν ἄλλαξαν ὀνόματα οἱ ἀρχοντες, τὰ πράγματα μένουν τὰ ἴδια. Τότε ὁ πρῶτος ἀρχοντας λεγόταν «βασιλεὺς» καὶ ἦταν ὁρθησκευτικὸς μαζὺ καὶ πολιτικὸς ἀρχοντας. Τώρα ὁ ἀρχοντας λέγεται «δεσπότης».

Ἐπειδὴ ἡ ἔδρα τοῦ δεσπότη εἶναι στὴν Θράκη ἔχει ἀντιπρόσωπό του στὸ νησί τὸν ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπο, εἴτε λαϊκὸν εἴτε κληρικόν. Ἐχει διορισμένους καὶ παπάδες ποῦ λειτουργοῦν στὶς ἐκκλησίες, βαφτίζουν, μυστοῦν, στεφανώνουν, ἀγιάζουν, διαβά- ζουν νεκροὺς καὶ κάνουν σαρανταλείτουργα. Γιὰ κάθε ἱεροπραξία πληροῦνται ἀπὸ τοὺς ἐνδιαφερόμενους. Ὁ δεσπότης παίρνει ἐμπατίκι ἀπὸ τοὺς παπάδες καὶ ἀπὸ κάθε οἰκογένεια τὰ κανονικὰ του ἔχει καὶ τὰ τυχερά του.

Τὶς ἐκκλησίες τίς φροντίζουν οἱ ἐπίτροποι καὶ

τὰ σχολεῖα οἱ ἔφοροι. Οἱ δημογέροντες μαζὺ μετὰ τὸν δεσπότη διακρίνουν οἰκογενειακὰ καὶ κληρονόμικες διαφορὰς, συμβιβάζουν καὶ ἄλλες ἰδιωτικὰς διαφορὰς καὶ ἀποφασίζουν γιὰ τὰ κοινοτικὰ συμφέροντα. Ἐπιτρόπους, ἐφόρους καὶ δημογέροντες τοὺς ἐκλέγει ὁ λαὸς κάθε δυὸ τρία χρόνια σὲ γενικὴ συνέλευση, γιὰτὶ αὐτοὺς ἔχει καλλίτερα τοὺς καλοὺς καὶ τοὺς ἀξιούς γιὰ νὰ κυτάξουν τὰ συμφέροντα τοῦ τόπου καὶ ὁ δεσπότης ἐπικυρῶναι μονάχα τὴν ἐκλογὴν. Δημογέροντες εἶναι εἴτε οἱ ἴδιοι οἱ ἔφοροι καὶ ἐπίτροποι μαζὺ εἴτε καὶ ἄλλοι. Αὐτοὶ ἀντιπροσωπεύουν τὴν κοινότητα σὲ κάθε περίστασιν, συμφωνοῦν τὸ δάσκαλο καὶ τὴν δασκάλα, καὶ ὁ δεσπότης μονάχα ἐπικυρῶναι τὸ διορισμό, συνάξουν τὰ κοινοτικὰ χρήματα, πληροῦναι μισθοὺς σὲ καντηλάφτες, ψάλτες καὶ δασκάλους, βάζουν δραγάτες καὶ δασοφύλακες σὰν εἶναι ἀνάγκη, φροντίζουν τοὺς δρόμους τοὺς κοινοτικούς, τὰ ὑδραγωγεῖα, τὰ νεκροταφεῖα, κυτάξουν τὰ κοινοτικὰ χτήματα, οἰκόπεδα καὶ σπῖτια ποῦ τὰ εἰσοδήματά τους χρησιμεύουν πάλι γιὰ τίς κοινοτικὰς ἀνάγκας. Πληροῦναι οἱ νησιῶτες δασίματα στοὺς κυρίαρχους Τούρκους μὰ πληροῦναι χώρα καὶ στὴν κοινότητα ἔμμεσους καὶ ἀμεσους φόρους. Οἱ δῖσκοι, ὅς ποῦμε, ποῦ βγάζουν στὴν ἐκκλησίαν εἶναι ἔμμεσος φόρος γιὰ τὴν συντήρησιν τῆς ἐκκλησίας, γιὰ τοὺς παπάδες καὶ γιὰ τὰ σχολεῖα. Κάποτε ἀφίνουν μικρὰ ποσοστὰ στὴν κοινότητα ὅσοι μπάξουν στὸν τόπο ἢ βγάζουν προϊόντα καὶ αὐτοὺς ἔμμεσος φόρος. Τὰ βασιλικά δασίματα εἶναι ἡ κοινότητα ὑπεύθυνη νὰ πληρωθῇ στὸ κράτος, γι' αὐτὸ μεταξὺ τους οἱ νησιῶτες ξεμοιράζονται τοὺς φόρους ποῦ κάθε σπῖτι ἢ κάθε ἄτομο ἔχει νὰ πληρώσῃ τὸ χρόνο.

Μετὰ τὸν τρόπο τοῦτον ὁ ἐπικυρίαρχος κάνει οἰκονομίας. Τὴν ἀνάγκη νὰ ἔχει πολλοὺς ὑπαλλήλους; Ἐχει διορισμένον ἓνα μουντίρη στὴν Χώρα καὶ κάθεται στὸ ξεχαρβαλωμένο κάστρο τῶν Γενοβέζων, ἔχει καὶ ἓναν ὑποτελώνη—λιμενάρχη καὶ ἓνα λοχία μετὰ τέσσερις χωροφύλακες γιὰ τὴν ἀσφάλεια τάχα τοῦ νησιῦ. Ἀπὸ τοὺς χωροφύλακες δυὸ εἶναι Ἀρβανίτες καὶ οἱ ἄλλοι δυὸ Σαμοθρακίτες. Ὁ μουντίρης δὲν ἀνακατεῖται στὴν νησιωτικὰ πράγματα παρὰ μόνο ἂν τύχει καὶ γίνῃ κανένας καὶ γὰρ μετὰ χαρῶματα, εἴτε δταν παρασκοτίσει τὸν τόπο κανένας κατσκοινοκλέφτης ἢ δταν χρειαστῇ νὰ βοηθήσῃ τὸν δημόσιον εἰσπράχτορα ποῦ ἔρχεται πότε πότε ἀπὸ τὴν Ρούμελη γιὰ νὰ πάρῃ τὰ βασιλικά δασίματα. Ὅταν εἶναι πάρα πολὺ ἄγριος ὁ μουντίρης ἐνεργοῦν οἱ νησιῶτες μετὰ πλάγια μέσα, πρὸ πάντων μετὰ χρήματα, καὶ τὸν βγάζουν. Καὶ στὰ 1855 βρέθηκε κάποιος πολὺ σκληρὸς μουντίρης καὶ χριστιανομάχος καθὼς τὸν ἔλεγαν οἱ νησιῶτες, ὁ Χουσεῖν—ἐφέντης. Δὲ θὰ κατάφεραν, φαίνεται, νὰ τὸν ξεφορτωθῇ ἄλλοιως οἱ Σαμοθρακίτες καὶ ἀποφάσισαν, καὶ δυὸ τους τὸν ξεμπερδεψαν.

τώρα δὲν μπορέσαμε νὰ χαροῦμε, δεμένοι ἀπὸ στοναμέτω- πες ἀντίληψες τῶν πατέρων μας καὶ τῶν Δασκάλων. Ὁ Ἕρως στὸ β' αὐτὸ ρομάντζο—τὸ ἀρνητικιστικὸν—προχωρεῖ ἓνα βῆμα πέρα ἀπὸ τὸν Ὁρέστη: Ἐνοῦσε τέλεια τὴν ἐξωτερικὴν ζωὴν, μὰ δὲ μπόρεσε νὰ κάμῃ καὶ τὸ τρίτο βῆμα (ποῦ κάνει ὁ Θεάνθρωπος) νὰ νοιώσῃ καὶ τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ ζωὴν καὶ νὰ ὑποβάλῃ σὲ πειθαρχία στρατιω- τικὴ ὅλες τοῦ τις ιδιότητες καὶ τις ὁρμές. Καὶ γι' αὐτὸ ἀναμαλλιάρικα καὶ ὥσάν μπόρε ρήχνηται στὸν καταρραχτὴ τῆς ζωῆς. Ὅλους τῆς τοὺς κρουνοὺς, ὅλες τῆς τις χορὰς καὶ τις πίκρας, θέλει νὰ τις χαρῇ. Ἡ Ζωὴ τοῦ ἔσκαπαζε- ται ξάφνου, ὡς μιὰ τραγωδία ὑπεροχῇ, ὡς ἓνα θέαμα τόσο ὁμορφο καὶ τόσο τρομαχτικόν, ποῦ ζαλίζεται ὁ Ἕρως, μεθ' ἃ, ρήχνηται ἀπάνω τῆς διεγερμένος ἀπὸ τὴν κανθαρίδα τοῦ βέβαιου θανάτου. Σὲ βάρετρο θρακικὸ μεθ' ἃ, ἔσπα. Θέλει νὰ περπατήσῃ καὶ δὲν μπορεῖ. Χορεύει.

Γ') «Θεάνθρωπος». Πιὸ ἀρμονικόν, πιὸ ἥρεμα καὶ ἀρι- στοκρατικόν—πιὸ ὀλύμπια, πρέπει ν' ἀντικρύζουμε τὴν Ζωὴν. Μπροστὰ τῆς, μήτε γονυκλισίαι σκλάβων καὶ ἀνήμερων, μήτε ἀκαταδέχτοσύνη ἀπαισιόδοξων καὶ ἀσκητάδων, μήτε λύσσα εὐνοῦχων καὶ Σατύρων.

Μήτε νὰ σποῦμε ἀνίκανον, μήτε νὰ χορεύουμε ξαστή- θωται καὶ μεθησμένοι. Ὁραῖα καὶ σεμνὰ νὰ περπατοῦμε.

Ξέρομε τώρα καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐσωτε- ρικὴν μας. Κ' ἐπιβάλλουμε στὶς ιδιότητές μας μιὰ τέτοια εὐ- ρυμέτωπη πειθαρχία, ποῦ νὰ δεχόμεστε ὅσο μποροῦμε πιὸ ἀρμονικῶς διονυσιακὰ ὅλες τις ἀνατριχίλλες τῆς ζωῆς.

Ἔτσι ἐπάνω κάτω πέρασαν οἱ νησιῶτες καὶ μετὰ τοὺς ἄλλους κατακτητὲς τοῦ νησιῦ τους. Οἱ Ἕλ- ληνες ζοῦν πάντα αὐτόνομοι ἢ ἰδιοκυβερνήτοι ὅσο καὶ νὰ εἶναι πολιτικῶς σκλάβοι τῶν δυνατωτέρων τους λαῶν. Ἐπειδὴ δὲν καταφέρνουν πάντα νὰ κρατήσουν τὴν πολιτικὴν τους ἀνεξαρτησίαν καὶ νὰ ζοῦν ὅλοι μαζὺ σὲ κράτος ἀνεξάρτητο, ἐλληνικόν, μεγάλο, κάθε πολιτεία κυβερνιέται ἢ ἴδια ὅπως ἔξε- ρει. Καὶ εἶναι οἱ ἐλληνικὲς οἱ πολιτείες—καὶ κοντὰ στὶς πολιτείες καὶ τὰ χωριά—τὰ κύτταρα τῆς ἐλ- ληνικῆς φυλῆς. Ὅπου καὶ ἂν βρεθῶν δέκα Ἕλλη- νες φτεάνουν ὁ καθένας πρῶτα τὴν καλύδα τους καὶ ἔπειτα τὴν κοινότητά τους κανονίζοντας τὴν ζωὴν τους μετὰ τρόπο ἐλληνικόν, συμφωνοῦν πῶς θὰ κυβερ- νήσουν τὰ ἐσωτερικά τους καὶ τὰ ἰδιαίτερά τους, καὶ ἀποφασίζουν, ὅπως τοὺς τὸ ἐπιβάλλει καὶ ἡ ἀνάγκη, ποῖα θὰ εἶναι ἡ σχέση τους μετὰ τὸν κυ- ρίαρχον, ὅποιος καὶ νὰ εἶναι.

Καὶ ἔτσι, εἴτε ὑπάρχει εἴτε λείπει ἡ πολιτικὴ ἀνεξαρτησία στοὺς Ἕλληνας, οἱ πολιτείες τους μέ- νουν πάντα κάπως αὐτόνομες καὶ αὐτοδιοίκητες. Αὐτὸ πάντα γλύτωσε τὴν ἐλληνικὴν φυλὴν ἀπὸ τὴν τελευτικὴν καταστροφὴν, καὶ πάλι θὰ τὴν γλυτώ- σει. Καὶ οἱ κατακτητὲς ποῦ πλάκωσαν ὁ ἓνας ὕστερ' ἀπὸ τὸν ἄλλο στὰ ἐλληνικὰ τὰ χῶματα, βλέ- ποντας πῶς οἱ Ἕλληνες εὐκολὰ ὑποτάσσονται στὴν πολιτικὴν τους κυριαρχίαν, τοὺς ἀφίνουν νὰ ζοῦν με- ταξὺ τους ὅπως θέλουν. Γιὰτὶ τοῦτο μονάχα ἀπαι- τοῦν οἱ κατακτητὲς, νὰ μὴν ἀντιστέκονται παρὰ νὰ τοὺς ὑπακούουν οἱ λαοὶ στὴν πολιτικὴν τους ἐξουσίαν, ὅχι σὲ τίποτε ἄλλο. Τὰ παρὰ πέρα δὲν τὰ πολυεξε- τάζουν. Καὶ φέρνονται ἔτσι γιὰ δυὸ λόγους: γιὰ νὰ μὴν ἀπελπίζων καὶ ἀγριεύουν τοὺς ὑποταγμένους λαοὺς καὶ γίνουν ἐπικίνδυνον στὴν κυριαρχίαν τους καὶ γιὰ νὰ ἀποφεύγουν τὸν πολὺ κόπο, τοὺς πολέ- μους καὶ τὰ αἵματα. Σὰν πολιτικοὶ ποῦ εἶναι, νοιώ- θουν πῶς τοὺς συμφέρει νὰ ἀναγνωρίζουν κοντὰ στὰ δικά τους καὶ τὰ τοπικὰ συμφέροντα ἀντὶ νὰ τὰ πολεμοῦν καὶ τοὺς φτάνει μονάχα νὰ μὴ γυρέψουν ποτὲ οἱ ὑποταχτικοὶ τους πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν. Οἱ κατακτητὲς κάνουν ὅσον κόπο χρειάζεται γιὰ νὰ ἀναγκάσουν τοὺς λαοὺς νὰ ἀναγνωρίσουν τὴν πολι- τικὴν τους ὑπεροχὴν καὶ ἐξουσίαν. Σκοπὸς τους δὲν εἶναι νὰ ἐξαντληθῶν πολεμῶντας, ἀπὸ πείσμα μο- νάχα, νὰ σδύσουν κάθε ξένη ζωὴ γύρω τους. Ἀμα οἱ ξένοι λαοὶ τοὺς ἀναγνωρίσουν πολιτικούς κυ- ρίους, αὐτὸ τοὺς φτάνει, καὶ τότε γιὰ ἀντάλλαγμα τάχα οἱ κυρίαρχοι τοὺς ἐπ' τρέπουν νὰ κυτάξουν οἱ ἴδιοι τὰ ἰδιαίτερά τους, τὰ τοπικὰ συμφέροντα. Μό- λις οἱ ὑποταγμένοι δείξουν πῶς σηκώνουν κεφάλι, θὰ τοὺς χτυπήσουν ἐκείνοι κατακέφαλα. Καὶ οἱ ὑπο- ταγμένοι πάλι ἔχουν καὶ αὐτοὶ τὸ πολιτικὸν τους συμ- φέρον· νοιώθουν πῶς γιὰ νὰ μὴν τοὺς πάρῃ ὁ δυ- νατός, ὁ κατακτητὴς, ὅλη τὴν ζωὴν τους, πρέπει νὰ τοῦ παραχωρήσουν κάτι, καὶ τοῦ παραχωροῦν τὴν

ἔρει ὁ Θεάνθρωπος σοφὰ νὰ χαλινώνει τὴν ὁρμὴν του καὶ ὀλύμπια νὰ συγκρατῇ τὸ διονυσιακὸν ἔσπασμα τῶν πα- θῶν του. Παίρνει τὸ ποτήρι ποῦ τοῦ ταιριάζει καὶ ἀπλώνει τὸ χέρι, χωρὶς θεατρικά, φαναρόνικα κινήματα, χωρὶς σκλαβόφυγες ὑποταγὰς καὶ τὸ γεμίζει ἀπ' ὅλους τοὺς κρου- νοὺς τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου.

Ἀναγκάστηκε γιὰ ἔργα ἀνέκδοτα ἀκόμα νὰ μιλήσω, γιὰτὶ ἔτσι μόνον μοῦ φάνηκε δυνατό νὰ τοποθετήσω τίς «Σπασμένες ψυχές» καὶ νὰ δείξω τί θέση κατέχουν σὲ κά- ποιο μου νοητικόν, τρισυπόστατον συνδυασμόν.

Ἔτσι καὶ καλύτερα θὰ ἐννοηθῶν καὶ μετὰ κάποια τώρα φωτεινότερη ἐπίγνωση οἱ φίλοι μου, ποῦ μοῦ παραπονεθῆ- κανε, θὰ παρακολουθήσουν καὶ θὰ ἐνωσήσουν τὸ τρίκλισμα καὶ τὸ κατακυλητὸ καὶ τὸ θρυμματισμὸ τῶν σπασμένων ψυχῶν τοῦ Ὁρέστη, τῆς Χρυσούλας καὶ τοῦ Γοργία.

ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ

τῆς Καλοσύνης καὶ τῆς Ἀγάπης, στριγμώνεται σὲ μιὰ γωνιά τῆς κάμερας, χαμογελά καὶ πεθαίνει.

Κ' εἶναι καὶ ὁ Γοργίας ποῦ ζεῖ καὶ δὲ ζεῖ, παραμιλεῖ καὶ δὲ μιλεῖ, κυτάζει καὶ δὲ βλέπει. Προγονόπληχτος παραδέρνει σὲ κόσμους ὁρατοὺς μὰ ἀνύπαρχτους καὶ δὲν μπορεῖ ποτὲ του νὰ νοιώσῃ πῶς κάμποσα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τὴν «ἐν Σαλαμίνι» ναυμαχίαν.

Ἀφαιρέμενος, ὀνειροπλανταγμένος. Τόνοι κλέφτουνε μιὰ μέρα καὶ ἀντὶ νὰ πᾶν στὴν ἀστυνομίαν νὰ καταγγεῖλῃ τὴν κλεψιά, πᾶει στὴν Ἀφροδίτῃ τῆς Μήλου νὰ τῆς πᾶν τὸν πόνο του. Στὸ δρόμο ἓνα αὐτοκίνητο περνᾷ καὶ τότε σκο- τώνει. Πλύνουνε, καθαρίζουνε τὸ πεζοδρόμιον ἀπὸ τὰ αἵ- ματα καὶ ὁ Γοργίας ἐξαφανίζεται ἀπὸ προσώπου τῆς Γῆς.

Ἀνθρώποι κ' οἱ τρεῖς σπασμένοι. Ἀνθρώποι μετὰ ὁραί- οτητας μέσα τους, μὰ μετὰ τὴν ἐπιπόλαιαν καὶ ὀνειροπλάνη ἀντίληψιν, ποῦ μήτε ὠφέλιμοι εἶναι στὴν κοινωνίαν μήτε σὰν βιώσιμοι. Μέσα τους ἔχουνε τὸ χαμό τους. Καὶ τοὺς σακατῆδες αὐτοὺς ἡ Ζωὴ, καλύτερη διοργανωμένη ἀνθρώ- πινῃ ἀστυνομίᾳ, τοὺς σαρώνει ἓνα πρῶτον ὅλους καὶ ἀφήνει τὴν θέσιν ἀδειανὴν γιὰ ἄλλους ὁργανισμοὺς πιὸ δυνατοὺς (ὅς εἶναι καὶ πιὸ παχύδερμοι) καὶ πιὸ προσαρμοσμένους στὴν ἀληθινὴν τριγύρω τους ζωὴν.

Βλέπετε εἴτانه ἀδύνατο παρὰ ἀρνητικὰ νὰ γραφοῦνε οἱ «Σπασμένες ψυχές».

Β') Στὸ β' μέρος τῆς τριλογίας, στὴ «Ζωὴ τὴν Αὐτο- κρατορίσαν», προσυπόθησα νὰ δείξω τὴν ἀληθινὴν ζωὴν ποῦ γκρεμίζει συστήματα ἀνθρώπων κοντόφθαλμων καὶ ποῦ ὡς

πολιτική τους ανεξαρτησία. Δίνουν τοῦ Δράκου νὰ φάει κάτι, ἀφοῦ εἶναι Δράκος καὶ πρέπει νὰ τρώει. Καὶ ἔτσι γλυτώνουν τοῦλάχιστο τὸ πετσί τους καὶ μὲ τὸ πετσί τους τὴν ἐθνική τους ὑπαρξήν. Κάθε κατάχτηση εἶναι σιωπηρὴ συμφωνία τοῦ κατακτητῆ μὲ τοὺς ὑποταγμένους καὶ νέα ἰσορροπία ἀπὸ συμ- φέροντα.

Ἔτσι ἡ Σαμοθράκη ἔμεινε πάντα ἰδιοκυβέρνητη καὶ ἑλληνική. Οἱ διάφοροι ξένοι κατακτητὲς πέρασαν ἀπὸ τὴ Σαμοθράκη ὅπως περνῶν ἀπὸ τὸν κα- θρέφτη ἀπὸ πάνω διάφορες μορφὲς ἀνθρώπων. Καὶ καὶ ποὺ θαρροῦσαν πὺς εἶχαν πιά ὑποτάξει ὁλόκληρα τὸ νησί καὶ τὸ εἶχαν κάμει παντοτενὰ δικό τους, ἐκεῖ ποὺ φαντάζονταν πὺς εἶχαν φτιάξει τοὺς κα- τοίκους κατὰ τὴ δική τους τὴν κρυφὴ ἐπιθυμία, ἐκεῖ ἔξεπεφε ἡ ἐξουσία τους ἡ πολιτική, ἔφευγαν ἀπὸ τὸ νησί, καὶ ἔμεναν πάλαι οἱ Σαμοθρακίτες Σαμοθρακί- τες, ἀνέριαι. Καὶ ἔρχονταν τότε ἄλλοι κύριοι καὶ ἔριζαν τὸ νησί, μὰ τὸ νησί δὲν ἄλλαζε μορφή καὶ ἔπως τὰ βράχια του ἦταν καὶ ἔμεναν ἀπὸ γρανίτη, ἔτσι καὶ οἱ κάτοικοί του ἔμεναν Ἑλληνες.

Κανένας πολιτισμὸς δὲν ἀντικατάστησε τὸν ἑλ- ληνικὸ πολιτισμὸ στὴ Σαμοθράκη. Κανένας δὲ χώ- θηκε στὴν ψυχὴ τῶν νησιωτῶν γιὰ νὰ τὴν ποτίσει καὶ νὰ τὴν ἀλλάξει. Ὅ,τι μπορεῖ καὶ ἀφομοιώνει ὁ Ἕλληνας ἀπὸ τοὺς ξένους πολιτισμούς, τὸ παίρνει καὶ τὸ κάνει δικό του· μὰ λιγιστὰ πράγματα μπορεῖ καὶ ἀφομοιώνει. Τὰ περισσότερα τοῦ μένουν ξένα, δὲν τὸν ἀγγίζουν καν, ἢ δὲν μπαίνουν μέσα του. Ποτὲ ὡς τὴν ὥρα δὲν ἔεχασε τὸν ἑαυτὸ τοῦ ὁ Ἕλ- ληνας.

Ἔτσι διοίκησαν τοὺς Ἕλληνες ὡς τώρα ὅλοι οἱ ξένοι κατακτητὲς, Πέρσες, Ρωμαῖοι, Βενετσιάνοι, Φράγκοι καὶ Τούρκοι. Ἔτσι τοὺς διοίκησαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι, Σπαρτιάτες, Θηβαῖοι ἢ Μακεδό- νες. Μονάχα ὅταν ἦρθαν οἱ νέοι Ἕλληνες κατακτη- τὲς, οἱ πολιτικοὶ καὶ νομοθέτες τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους, τότε καταργήθηκαν οἱ κοινότητες, σθύ- στηκε ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκηση, μὲ μιὰ μονοκοντυλιά, μ' ἓνα νόμο. Τὸ ἴδιο κάνουν τώρα καὶ οἱ Βούλγα- ροὶ γιὰ τὶς ἑλληνικὲς κοινότητες ποὺ εἶναι στὴ ση- μερινὴ Βουλγαρία. Γιὰ νὰ πνίξουν τὴν ἑλληνικὴ ζωὴ τσαλαπάτησαν τὶς ἑλληνικὲς κοινότητες καὶ τὶς διαλύσανε. Ἔρουν τί κάνουν, ἐκεῖνοι. Οἱ ἄλλοι ξένοι τὶς σεδάστηκαν τὶς ἑλληνικὲς κοινότητες, ὅλοι. Μο- νάχα οἱ Ἕλληνες ἄρχοντες τοῦ νέου κράτους καὶ οἱ Βούλγαροι τὶς ἀφάνισαν. Χαλνώντας τὶς κοινό- τητες, χάλασαν κάτι στερεὸ, κάτι οργανωμένο, κάτι ποὺ ζοῦσε καὶ ἦταν φυσικό. Οἱ Ἕλληνες ἄρχοντες δὲ σεδάστηκαν ἓναν ὁργανισμὸ ποὺ τοὺς γλύτωσε ὡς τώρα ἀπὸ χίλιους θανάτους, καὶ θὰ τοὺς γλυ- τώνει πάντα, ἂν τὸ θέλουν. Ὡς τὰ τώρα εἶχε ἡ ἑλ- ληνικὴ φυλὴ τοῦλάχιστο τὴ θέληση τῆς αὐτοσυντη- ρσίας. Μήπως καὶ αὐτὴν τὴν ἔχασε;

Ἀλλὰ καὶ τί ἀξίζει νὰ θέλει νὰ ζῇ μιὰ φυλὴ,

ἂν δὲ θέλει καὶ νὰ νικήσῃ; Καὶ πὺς θὰ νικήσῃ ἂν δὲν ἐνωθεῖ ὅλη καὶ δὲ φτιάξῃ ἓνα κράτος μεγάλο καὶ δυνατό, ὁργανισμὸ πολιτικὸ μὲ βάση τὴν το- πικὴ αὐτοδιοίκηση, ἀφοῦ τέτοιο εἶναι τὸ φυσικὸ τῆς; (Ἀκολουθεῖ)

ΙΔΑΣ

Η ΚΥΒΕΛΗ

(Ἀνοιχτὸ γράμμα στὴν κ. Κυβέλη Ἀδριανοῦ)

Ἀγαπητὴ κυρία,

Δὲ θὰ σὰς συχαρῶ γιὰ τὴ μοναδικὴ ἐπιτυχία σας τὴ Δευτέρα βράδι στὶς «Ἀλυσσίδες» καὶ «Στὴν δξώπορτα». Θὰ συχαρῶ τὸν ἑαυτὸ μου ποὺ ἀξιώ- θηκα νὰ ἰδῶ, ζωντανεμένα ἀπὸ τὴν ὑπέροχη τέχνη σας, δυὸ πλάσματα τῆς φαντασίας μου, τὴν Ἀ- στρούλα καὶ τὴ Λίνα καὶ νὰ δοκιμάσω γιὰ λίγες εὐτυχισμένες στιγμὲς μιὰ τόσο δυνατὴ συγκίνηση, ποὺ ἡ θύμησή της θὰ μὲ συντροφεύει σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ.

Περισσότερο στὴν τέχνη σας παρὰ στὰ ἔργα μου, τὴ χρωστῶ τὴν ἐπιμονὴ τοῦ διαλεχτοῦ κοινού τοῦ θεάτρου σας νὰ βγῶ στὴ σκηνή, καθὼς καὶ τὰ τόσο ἐνθουσιώδικα χεροκροτήματά του. Νὰ δεῖτε, χεροκροτοῦσε τὶς «Ἀλυσσίδες» καὶ ὁ κ. Ξενοπούλος, καθὼς τὸ μολογεῖ καὶ ὁ «Monde Hellenique» τῆς Τρίτης (Mr Xénopoulos qui se trouvait dans la salle a vivement applaudies, après avoir écrit l'année dernière une demi-douzaine d'articles contre cette pièce), καὶ ἔτσι κοντὰ στὰ τόσο ἄλλα, σὰς χρωστῶ καὶ τὰ χεροκροτήματα ἑνὸς τόσο δύσκολου κρι- τικοῦ.

Δὲ θέλω νὰ σὰς ζαλίσω περισσότερο. Ἡ εὐ- γνωμοσύνη μὲ δυὸ λόγια φανερώνεται καὶ θαρρῶ τὰ εἶπ' αὐτὰ τὰ δυὸ τὰ λόγια. Μιὰ μέρα θὰ γραφεῖ πλατιά τί χρωστᾶτε τὸ νεοελληνικὸ θέατρο σὲ σὰς, μὰ τί χρωστᾶτε καὶ στὸν κ. Χρηστομάνο ποὺ ἔνα τόσο σπάνιο τάλαντο, σὰν τὸ δικό σας, τὸ πῆρε στὰ- ριστοτεχνικά του χέρια καὶ τῆπλασε ἀληθινὸ καλ- λιτέχνημα. Καὶ συλλογίζομαι τώρα πὺς πρέπει νὰ ναι ἀρκετὴ παρηγοριὰ γιὰ τὸν πρῶτο δάσκαλό σας τὸ πὺς τὸ ἴδιο βράδι ποὺ σφυρίζονταν καὶ μα- ξιλαρωνόταν ἄγρια στὴ «Νέα Σκηνὴ» ὁ «Κοντο- ρεθιθούλης» του, ἀποθεωνόταν ἓνα ἄλλο ἔργο του, ἡ Κυβέλη, στὸ Βαριετὲ στὰ δυὸ μου σκηνικά ἔργα.

Μ' εὐγνωμοσύνη

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ο "ΝΟΥΜΑΣ",

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 8. — Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες Δρ.

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ Φρ. Χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμεστε καὶ τρέιμρες (2 Δρ. τὴν τρι- μηνία) συντρεμὲς.

Κανένας δὲ γράφεται συντρεμὴς ἂν δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρεμὴ του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 10

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νοῦμα πούλιονται σὺν γραφεῖο μας στὴ διπλὴ τιμὴ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κδόκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἑθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιδό- δρουμου (Ἀκαδημία), Βουλὴ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδε- ρόδρουμου Ὁμόνοια), σὺν κδόκι Γεωργοπούλου (Χαυ- τεῖα), σὺν βιβλιοπωλεῖα Ἑδίστα Γ. Κολάρου κα- Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλὴ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, σὺν Πραχτο- ρεῖα τῶν Ἑφημερίδων, σὺν Πύργο σὺν βιβλιοπω- πλεῖο τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τί θὰ γίνῃ — Ὁ Καρναβίτσας — Τὸ συμπέρα- σμα — Τὸ Ἐπαναστάτης! — Ἡ δωρεὰ τοῦ Κοργιαλένιου. — Ὁ τύπος καὶ ἡ ἐπανά- στασις.

ΑΝΟΙΞΕ ἡ Βουλὴ, ἦρθε καὶ ὁ κ. Θεοτόκης. Κ' ἔτσι μπαίνουμε στὴ δεύτερη πρῆξ τῆς Ἐπανάστασης, τὴν Κοι- νοβουλευτική. Τί θὰ γίνῃ δὴ καὶ ὁμπρός, δὲν τὸ ξέρουμε. Τὸ εἶπαμε, προφῆτες δὲν εἴμαστε. Μὰ δὲ βλέπουμε καὶ ποῖος Προφῆτης θὰ μπορούσε νὰ προφητεύει σὲ μιὰ τόσο ἀνακατεμένη κατάστασι, σὰν τὴ σημερινή, ποὺ δὲν ξέρε κα- νεῖς τί νὰ πιστεύει καὶ τί ὄχι, ἀπὸ ὅσο λέγονται, ἀκόμα καὶ ἀπ' ὅσα γίνονται.

Νὰ, λ. γ. ὁ κ. Θεοτόκης, δῆλωσε κατηγορηματικὰ πὺς παραιτεῖται ἀπὸ τὴν κοινοβουλευτικὴν ἀρχὴν καὶ δὲν παραι- τέτηκε· δῆλωσε πὺς δὲ θάρρει στὴν Ἀθήνα καὶ ἦρθε. Κι διὰ ἔχουμε αὐτὰ τὰ δυὸ, γιὰ νὰ μὴν καρτεροῦμε καὶ τὸ τρίτο, πὺς δηλ. δὲ θὰ ὑποστηρίξει τὴν Κυβέρνηση, ὅσο καὶ ἂ βεβαιώνει πὺς θὰ τὴν ὑποστηρίξει;

Πολλὰ πράγματα μπορούμε νὰ γίνουμε ἀπὸ σήμερον ἴσαμ αὐριο, μπορεῖ ὅμως νὰ μὴ γίνῃ καὶ τίποτε καὶ ὅλα νὰ τε- λιώσουν σ' ἓνα πούφ! Ρωμαῖκο. Θαρρεῖτε πὺς εἶναι τόσο δύσκολο νὰ γίνῃ καὶ αὐτό;

★

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ καὶ ἀπὸ τὸ ἀνοιγμα τῆς Βουλῆς καὶ ἀπὸ

— Κάτι φοιχτὸ ἀργοσαλεύει μὲ μεγάλους πλο- καμούς πίσω ἀπὸ τὸ παραμυθι. Ποῖος ξέρει ἂν ὁ Οἰδίπδας Τυράννος δὲν εἶναι τὸ αἰώνιο δράμα ποὺ σιγὰ σιγὰ ἡ Μοῖρα καὶ τὸ δῶκε στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου νὰ τὸ παίξει ἀπάνω στὴ σκηνὴ τοῦ κό- σμου, γιὰ νὰ διασκεδάξῃ ποῖος ξέρει Ποιόν! Πρόσεξε, Ὁρέστη, νὰ δεῖς... Ὅλα ταιριάζουν. Στὴν ἀρχὴ ὁ Ἄνθρωπος ζεῖ μέσα στὶς ὁμορφες ἀπάτες, δὲ γνωρίζει, μὴδὲ ζητᾷ νὰ μάθῃ τὸν πατέρα του, τὴ μητέρα του, ἀπὸ ποῦ εἶναι καὶ ποῦ πηγαίνει. Κ' εἶναι εὐτυχής. Κ' εἶναι βασιλιάς. Κ' ἐπειτα, μιὰ μέρα, τὸν κυριεύει ἡ ἱερὸσύνη καὶ θανάσιμη περιέργεια νὰ μάθῃ τὰ μεγάλα μυστικά: Γιατί ἡ δυστυχία καὶ ὁ Πόνος, γιατί ἡ μεγάλη ἀδικία ποὺ φρενιάζει ὡς θανάτικὸ ψυχοθερίστρα γύρω του; Ποῖος φταίει; Ποῖος φταίει;

Κ' ἔρχεται τότε ἓνα Προαίτημα τυφλὸ μὲ τὰ δλάνοιχα μάτια τοῦ Προφῆτη καὶ τοῦ φωνάζει:

— Μὴ! μὴ ζητᾷς νὰ μάθῃς τίποτα! Μὴ!

Κι αὐτὸς θυμώνει, βρίζει καὶ προχωρεῖ, μὴ μπορώντας πιά νὰ σταματήσει στὸν Γκερεμό. Σκο- τῶνε μέσα του ὅλο τὸν παλιό, εὐτυχισμένο ἄν- θρωπο τῶν ἀμαθῶν προγόνων, ὅλον τοῦ τὸν Πα- τέρα, ξεσκεπάζει ἀνέσια καὶ αἰμομιχτικὰ τὴ γύμνια

τῆς. Μάνας Φύσης, παραβιάζει τοὺς αἰώνιους νό- μους ποὺ λέει: μὴν κέφεις νὰ φᾶς ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς Γνώσης τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ Πονηροῦ! Ἀ! θὰ μάθω! Θὰ μάθω! Καὶ προχωρεῖ καὶ τρέχει ξεφρε- νιασμένος καὶ σκοντάφτει σὺν κάθε βῆμα καὶ πέφτει ἀπὸ γκρεμὸ σὲ γκρεμὸ καὶ σηκώνεται αἱματωμένος καὶ τυφλὸς καὶ σπασμένος καὶ τὰ χέρια του καὶ τὰ γόνατα τρέμουν καὶ οἱ λογισμοὶ του τρέμουν καὶ ζητοῦνε μέσα στὰ σκοτάδια μιὰν Ἀντιγόνη.

— Μὴν τὸ λέτε, κ. Γοργία, μὴν τὸ λέτε! Φο- βοῦμαι... ἔλεγε τρομαγμένη ἡ Χρυσούλα, καὶ ἄθελα τὰ χέρια τῆς σφίγγανε τὸ μπράτσο τοῦ Ὁρέστη, σὰ νὰ ἔρθε κανεὶς νὰ τῆς τὸν πάρει καὶ δὲν τὸν ἄ- φηνε.

Κι ὁ Γοργίας παραμιλοῦσε ἀκόμα:

— Ἡ Ἀντιγόνη εἶναι ἡ Ὁμορφιά. Καὶ δὲ μὰς μένει πιά τίποτα ἄλλο, τώρα ποὺ γενήκαμε τυφλοὶ γιὰ τὴν εἶδαμε ἔξφρου γυμνὴ μπροστὰ μας τὴν Ἀλή- θεια, τίποτα ἄλλο νὰ κάμουμε παρ' ὅ,τι ἔκανε ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελὸς ὅταν τυφλώθηκε: Νὰ λέμε τῆς Ἀντιγόνης νὰ μὰς πηγαίνει στὰ σπασμένα Ἑλλη- νικά μας ἀνάμματα καὶ ν' ἀπλώνουμε τὰ χέρια καὶ μὲ τ' ἀκροδάχτυλά μας τὰ τρεμάμενα, νὰ βλέπομε τίς χυτὲς καμπυλότητες τῶν ὠραίων σωμάτων καὶ

ν' ἀκούμε τὴν ἀρμονία τὴν ἐφηδικὴ τῶν ὠραίων γραμμῶν.

Ἡ φωνὴ του εἶχε γίνῃ γλυκεῖα καὶ τρυφερή, τόσο γλυκεῖα καὶ τόσο τρυφερή ποὺ θάλεγε μι- λοῦσε στὴ γυναῖκα ποὺ ἀγαπᾷ, μπροστὰ στὴ θά- λασσα, τὸ δειλινό.

Ὁ Ὁρέστης τὸν ἄκουε καὶ χαμογελοῦσε μὲ εἴχτο καὶ συλλογίζονταν.

(— Πόσο εἶναι ἀγιάτρευτα λαθωμένος ἀπὸ τὴ σαῖτα τῆς ὁμορφίης! Εἶναι σπασμένος. Μήτε μπρά- τσα ἔχει πιά νὰ ἐνεργήσῃ, μήτε καὶ μάτια γιὰ νὰ ἰδεῖ. Χαμένη ἡ ζωὴ του, παραδομένη στὰ ὄνειρα, εὐνοῦχος Σουλτάνος εἶναι, μὲ χίλιες ὁμορφες ὄντα- λισκες — ἰδέες.

Ἀ! μὲ πόση περηφάνεια νοιώθω ἐγὼ μπροστὰ τοῦ τὴ δυνάμει μου καὶ τὰ νιάτα!)

Ἐβαλε τὸ χέρι του τὸ χλωμὸ καὶ γυναικῆσιο ἀπάνω στὸν ὤμο τοῦ Γοργία καὶ τότε χάδεψε, προ- στατευτικὰ οἰχτείροντάς τον.

Πῶ σιγὰ τώρα, σὰ νὰ ξεμολογιόταν κανένα μυστικὸ, ἐξακολούθησε τὸ παραμιλητό του:

— Κάποτε, Ὁρέστη, μοῦ φαίνεται καὶ σὺ ἓνας Οἰδίπδας ψυχικός. Ζητᾷς νὰ μάθῃς, νὰ γνωρίσεις, μελετᾷς ὅλημέρα, εἶσαι νευρικός καὶ ἀνήσυχος, σκο-

τὸν ἐρχομὸ τοῦ κ. Θεοτόκη, ἔμῃς μᾶς συγκίνησε ἕνα φω-
τεινὸ καὶ παληκαρίσιο ἄρθρο τοῦ Καρκαβίτσα, ποὺ μετὰ τὸν
τίτλο «Οἱ ἐλεύθεροι σκλάβοι» δημοσιεύτηκε στὴν «Ἀκρό-
πολη» τῆς Τετάρτης. Ὁ Καρκαβίτσα, καθὼς τὸ ξέρετε,
εἶναι καὶ στρατιωτικὸς γιατρός, εἶναι καὶ μέσα στὸ Στρα-
τιωτικὸ Σύνδεσμο. Περσσότερο ὅμως ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ ὀφί-
σια εἶναι Καρκαβίτσα, ποὺ πάει νὰ πει ἄνθρωπος συνη-
θισμένος νὰ φωνάζει τὴν ἀλήθεια, ἀδιαφορώντας ἂ θὰ
δυσχερестήσει φίλους ἢ ἂ θὰ βλάψει καὶ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸ
τοῦ.

Καὶ σὺν Καρκαβίτσα, ποὺ εἶναι, εἶπε δυὸ λόγια στα-
ράτα στὸ Στρ. Σύνδεσμο, μετὰ ὅλο τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἀφο-
σίωσιν ποὺ τοῦ ἔχει.

Πολλὰ μπορούσε (λέει ὁ Καρκαβίτσα) νὰ κάνει ὁ Στρ.
Σύνδεσμος, κι ὅμως δὲν ἔκανε τίποτα, γιατί ἄφισε νὰ τοῦ
ξεφύγουν οἱ καλὲς καὶ οἱ πολλὲς εὐκαιρίες ποὺ τοῦ παρου-
σιαστήκανε.

*

ΜΑ νά, σὲ τί συμπέρασμα φτάνει ὁ Καρκαβίτσα :

«Καὶ σήμερα νὰ τοὺς, ὅλοι οἱ ἁμαρτωλοὶ, μουςάτοι-
ξεμουσάτοι, θὰ πάρουν πάλι τὴ θέση τοὺς στὴ Βουλὴ, ἔ-
τοιμοι νὰ δείξουν τὴν καπάτσιτά τοὺς, τὴ μοχθηρὴ ἐξυπνάδα
τοὺς. Θὰ συζητήσουν μετὰ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη, θὰ ψη-
φίσουν μετὰ τὸ φέμμα στὴν ψυχὴ καὶ θὰ γυρίσουν πάλι στὰ
τσιφλίκια τοὺς. Καὶ θὰ γυρίσουν θρασεῖς καὶ ποζάτοι κ' ἐ-
γωῖστὲς περιστότερο. Καὶ ὅποιος ἀπ' τοὺς ραγιαδες τὸλμησε
νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ διαμαρτυρηθῇ ἢ νὰ φιλονικίῃ τὸν πα-
τριωτισμὸ τοὺς, γκάπ! στὸ κεφάλι. Ἐτσι τὸ ἔκανε κι ὁ ἄγῃς
ὅταν ἔδωκε μιὰ ἐπανάσταση. Καὶ ὁ λαὸς ὁ ἄρρωστος καὶ
κακομοίρης θὰ γύρῃ πάλι στὴ νάρκη τοῦ ἑτοιμοῦ νὰ προσαρ-
μοσθῇ στὴ ραγιαδικὴ παράδοσή του : «Χέρι ποὺ δὲν μπο-
ρεῖς νὰ δαγκώσῃς σκύφε καὶ φίλησέ το». Καὶ τότε ἴσως—
μὰ γιατί τότε ;—ὁ Σύνδεσμος μελετώντας τὰ ψηφισμένα
αἰτήματά του ν' ἀπαντήσῃ κάπου καὶ τὸ Εὐαγγελικὸ ρητό,
τὸ μόνον χριστιανικὸ ρητό, ποὺ λησμονήσε τώρα στὴ δράση
τοῦ :

— Κάθε δέντρο ποὺ δὲν κάνει καλὸν καρπὸ, πρέπει νὰ
κόβεται καὶ νὰ ρίχνεται στὴ φωτιά !

Εἶπα.»

*

ΓΡΑΨΑΜΕ στὸ παρασμένο φύλλο πὼς πῆγε κι ὁ Μι-
στριώτης στὸ Πολύγωνο καὶ πὼς εἶναι καὶ λόγου τοῦ ἐπα-
ναστάτης. Τώρα, τὸ τί εἶδος ἐπαναστάτης εἶναι ὁ Μιστριώ-
της, φτάνει νὰ σᾶς ποῦμε τὸ ἀκόλουθο αὐθεντικώτατο :

Τις προάλλες ἀντάσσεσε στὸ δρόμο τὸν κ. Εὐταξία, τὸν
Ἵπουργό, καὶ τὸν ἐζύωσε καὶ τοῦ εἶπε συγκινημένος :

— Κύριε Ἵπουργέ, κοίταξε νὰ μᾶς φυλάξεις τὴ γλώσσα
μας, ποὺ τὴν ὑπονομεύουν οἱ χυδαῖστὲς, γιατί ἡ γλώσσα
μας εἶναι ἀνώτερη κι ἀπὸ στρατὸ κι ἀπὸ στόλο.

Ὁ κ. Μιστριώτης λοιπὸν ἐπαναστατεῖ ὄχι γιὰ νὰ γκρε-
μίσει τίποτε, μὰ τὸ ἐναντίον, γιὰ νὰ φροντίσει νὰ μὴ γκρε-
μιστεῖ κάποιον σκαρᾶλο ποὺ λέγεται καθαρεύουσα. Μὰ μή-
πως εἶναι μοναχὸς τοῦ ; Μήπως κι ἄλλοι ὁλοτρόγυρά μας

τῶνεις μέσα σου τόσα ὠρῆα πράγματα, ζητώντας νὰ
ξεσκεπάσεις μυστικά, ποὺ ποῖς ξέρε, δὲν ἐπιτρέ-
πεται νὰ τ' ἀντιπρὸς σου τοῦ ἀνθρώπου τὰ μάτια..
Καὶ φοβοῦμαι.. Φοβοῦμαι ἅμα τὰ δεῖς θὰ τυφλω-
θεῖς καὶ θὰ πεθάνεις..

— Σωπάτε, σωπάτε, κ. Γοργία ! φώναξε ἡ
Χρυσούλα. Μὴν τὸ λέτε αὐτό ! Πῶς τὸ λέτε ! Μὴν
τὸ λέτε !..

Ἄπλωσε τὰ χεῖρα της μπροστὰ ἀπὸ τὸ κε-
φάλι τοῦ Πολυκαγαπημένου σὰ νᾶθελε ν' ἀποδιώξει
κανένα κίντυνο ποὺ ἐρχότανε καταπάνω του.

Οἱ διαβάτες κυτᾶνε τις χερονομίες της, κοντο-
στεκόντανε λίγο καὶ ψιθυρίζανε :— Πολὺ ἀγαπημένο
φαίνεται αὐτὸ τὸ ζευγάρι.

Κι ὁ Ὁρέστης τῆς ἔπιασε τὰ χεῖρα—σὰ χεῖρα
ἀταχτοῦ παιδιοῦ—καὶ τῆς τὰ χαμήλωσε ἡσυχᾶ
ἡσυχᾶ καὶ τῆς εἶπε :

— Μὴν κάνεις ἔτσι, Χρυσούλα... Ὁ κόσμος μᾶς
κυτᾶζει...

Κ' ἡ Χρυσούλα ἡσυχᾶσε, ἀκκούμπησε πάλι τὸ
μαντηλάκι της στὸ στόμα της ἀπάνω καὶ δὲν ξα-
ναμίλησε πιά.

Κι ὁ Ὁρέστης πῶς ἡσυχὸς φαινότανε. Εἶχανε
τώρα κατασταλαῖζει οἱ συγκινήσεις μέσα του κ' εἶχε

δὲ φορᾶνε σήμερα στὸ κεφάλι τὸν κόκκινο σκούφο, ἐνῶ
στὴν ψυχὴ τοὺς μέσα λιμνιάζουν ὅλες οἱ πρόληψεις ;

*

ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΕΣ χιλιάδες χάρισε στὸ Ἔθνος ὁ κ. Κορ-
γιαλένιος τῆς Λόντρας γιὰ τὴ στρατ. ἀναδιοργάνωσιν τῆς
χώρας. Ἐθνικὸς εὐεργέτης, καὶ μετὰ τὸ δίκιο του. Μὰ κι
αὐτὴ ἡ δωρεὰ θὰ πάει στὰ πούφ ! σὺν τότες ἄλλαι, ὅσο δὲ
βρεθεῖ ἕνας δεύτερος Κοργιαλένιος νὰ δώσει τόσο, καὶ δι-
πλάσια, γιὰ τὴν ἐκπαιδευτικὴ ἀναδιοργάνωσιν τῆς χώρας.
Πρῶτα σχολεῖα καὶ ὕστερα στρατούς. Πρῶτα ἀθρώπους
καὶ ὕστερα στρατιώτες. Ἐξὸν πιά κι ἡ μᾶς ποῦνε (γιατί
ὅλα τὰνὰποδα μπορεῖ νὰν τὰκούσει κανεὶς σ' αὐτόνε τὸν
τόπο) πὼς σώνει κανεὶς νὰ γίνει στρατιώτης γιὰ νὰ γίνει
κι ἄνθρωπος.

*

ΜΙΑ φημερίδα, ἀπὸ τις ἐπαναστατικώτερες δὲ, κρίνον-
τας τὴν πολιτικὴν κατάστασιν, λέει κ' εὐχεται : «νὰ ἐπα-
νέλθῃ ἡ Ἑλληνικὴ Πολιτεία εἰς τὴν εὐνομίαν καὶ εἰς τὸ
καθῆκον τῆς ἐκάστη τῶν Συνταγματικῶν ἐξουσιῶν».

Τὸ ἐπανέρχομαι θαρροῦμε πάει νὰ πει ξαναγυρίζω.
Καὶ γιὰ νὰ ξαναγυρίσει κανεὶς στὴν εὐνομίαν, σημαίνει πὼς
βρισκότανε πρῶτα στὴν εὐνομίαν.

Καὶ ἀφοῦ ἡ Ἑλλ. Πολιτεία βρισκότανε στὴν εὐνομίαν,
τί διάβολο τὴ θέλαμε τὴν ἐπανάστασιν ; Τὴ ζητούσανε,
φαίνεται, οἱ φημερίδες μας μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ πουλᾶνε
περισσότερα φύλλα. Ζήτημα λοιπὸν κυκλοφορίας καὶ ἡ Ἐπα-
νάστασις γιὰ τὸν τύπο μας, ὅπως τὸ φοβηθήκαμε δὲ κι ἀπὸ
τὴν ἀρχὴν ποὺ τις ἀκούγαμε νὰ ξελαφυγγιάζονται.

ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τοῦ
Βασιλέως

Α Κ Α Δ Η Μ Ι Α

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ καὶ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

Ἐν Ἀθήναις (Πλατεῖα Κάνιγγος)

Ἐγκειμένη διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1894

Β. Α. Σχολαὶ τεχνικῶν σπουδῶν ἀνώτεραι :

**ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ, ΓΕΩΡΓΙΚΗ,
ΜΗΧΑΝΟΥΡΓΙΚΗ, ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ**
Φοίτησις διετής.

Ἐναρξίς μαθημάτων τῇ 15 Σεπτεμβρίου.

Πρόγραμμα ἀποστέλλεται δωρεάν.

Γίνονται δεκταὶ μαθητρίαι.

ΣΥΣΤΑΙΝΟΥΜΕ

τὸ Βιβλιοπωλεῖο τοῦ κ. Λουκᾶ Γ. Χατζηλουκᾶ
(Ἀθήνα—ὁδὸς Σταδίου 34). Ἀγοράζει βιβλία καὶ
βιβλιοθήκες κ' εἶναι τὸ ἀρχαιότερον στὸ εἶδος τοῦ.
Ἰδρύθηκε στὰ 1889 κ' ἐκδίδει ταχτικά κάθε χρονιά
καταλόγους, ποὺ τοὺς στέλνει χάρισμα σ' ὅποιον
τοὺς ζητήσει.

πάρει μιὰν ἀπόφασιν. Δίπλα στὴ Χρυσούλα καὶ στὸ
Γοργία, αὐτὸς ἐνοιώθη τὸν ἑαυτὸ τοῦ γίγαντα.

Κι ὅταν ἀπόξω ἀπὸ τὸν κῆπο τοῦ Λουξεμβούρ-
γου ἄπλωσε τὸ χεῖρι τοῦ ν' ἀποχαιρετήσῃ τὸ Γορ-
γία, μιὰ στιγμὴ τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ, νὰ τότε
χαδέψῃ σὺν ἄρρωστο παιδάκι, νὰ τοῦ χτυπήσει
σιγὰ-σιγὰ τὸν ὦμο καὶ νὰ τοῦ πει :

— Πήγαινε, χρυσὸ μου, νὰ κοιμηθεῖς καὶ νὰ
ἡσυχᾶσαι λίγο... Πήγαινε...

VIII

Ὁ Γοργίας βουτηγμένος ὡς τὸ λαϊκὸ στὴν ἰδέα
τοῦ Οἰδίποδα Τυράννου, μπῆκε στὸν κῆπο τοῦ Λου-
ξεμβούργου—χωρὶς τίποτα νὰ βλέπει, χωρὶς τίποτα
ν' ἀκούει. Τὰ μάτια τοῦ πνιγόντανε σὲ δράματα
μπλέ, ἐνῶ τὰ πόδια τοῦ καταχτυπούσανε καὶ σκον-
τάφτανε στὶς πέτρες, ἢ τσαλαβουτούσανε στὶς λά-
σπες, πότε πάλι κάνανε περίπατο ἀπάνω στοὺς κά-
λους τῶν ἀνθρώπων.

Εἶτανε ἕνα παράξενο εἶδος ὀργανισμοῦ, ἕνα εἶδος
χωρὶς νύχια καὶ δόντια καὶ κέρατα, χωρὶς κακία,
χωρὶς κανένα ὅπλο ἀμυντικὸ, ληφθέντο ἔτσι ἀνυπε-
ράσιστο στὸ κάθε σπρώξιμο καὶ στὴν κάθε τρικλο-

ΦΥΛΛΑΔΕΣ

ΤΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ*

ΙΣ'

ΠΙΑΣΤΗΚΕ !

Κ' ἐκεῖ ποὺ καθοῦμαστε ὅλοι μας χολοσκα-
σμένοι,

— Αἶ, φωνάζει ὁ Ἀγγελάκος. Τρέχα, γέρο Βα-
σίλη, καὶ πιάστηκε !

Ὅλοι γυρίζουμε ἀμέσως κατὰ τὴν ἀποτονιά,
μερικὰ βήματα μακριὰ μας. Τὸ σημάδι στὰ χαλί-
κια εἶτανε πεσμένο, τὸ σκονεῖ τεττωμένο. Καὶ στὴν
ἄλλη τὴν ἄκρην, ὡς εἴκοσι ὀργυιὲς μὲς στὸ νερό,
ξετινάζονταν κάθε λίγο μεγάλη οὐρά καὶ χτυποῦσε
τὰ κύματα.

Ἐρχοῦμε τις πίκρες τῶν σεφερῶν, καὶ σηκω-
νοῦμαστε στὸ ποδάρι. . . Πρῶτος ὁ γέρος ἔτρεξε καὶ
πῆρε τὸ σπάγχο στὰ χεῖρα. Κι ἀρχινᾷ καὶ τρα-
βάει κι ἀφίνει πάλι καλοῦμα, σὺν τεχνίτης θαλασ-
σινός. Οἱ ἄλλοι κοίταζαν καὶ δίνανε γνώμες καὶ
συβουλές, πότε ἀπ' ἐδῶ νὰ τραβάγῃ, πότε ἀπ' ἐκεῖ,
νὰ μὴν τὸ φευγατίσῃ τὸ ψάρι. Σιγὰ σιγὰ ἀρχισε
καὶ φαινότανε στὸ γιᾶλο μέσα. Ἀστραφτε σὺν τ'
ἀσῆμνι, καὶ χυνότανε σὰ σαῖτα ἀπὸ τὴ μιὰ κι ἀπὸ
τὴν ἄλλη καθὼς τραβοῦσε ὁ γέρος. Δὲν ἄργησε νὰ
βγῇ ἔξω. Ἦξερε καλὰ τὴν τέχνην τοῦ ὁ γέρος καὶ
τὸ μισοφόφησε μετὰ τὴν καλοῦμα. Κ' ἔτσι σὺν ἤρθε
στὰ ρηχὰ, δὲν εἶχε πιά δύναμιν τὸ δύστυχο νὰ
ξετιναχθῇ καὶ νὰ ξεκόψῃ. Εἶτανε μιὰ χαρὰ νὰ τὴ
βλέπῃς σπαρταριστὴ στὰ χαλίκια ἀπάνω τὴ συνα-
γρίδα ἐκείνη.

Ἐπρεπε νὰ χάσῃ τὴ ζωὴ τοῦ αὐτοῦ τὸ ψάρι νὰ
μᾶς τὴ δώσῃ ἐμᾶς. Ἐλεγε καὶ γυρίζαμε ἀπὸ γιου-
ρούσι σὺν ἀνεδαίναμε. . . . Ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τὴ
μεγάλῃ τὴν καρυδιά, σιμὰ στὴ βρύση, ἐκεῖ πη-
γαίνω ἀκόμα καὶ καθίζω κάποτες καὶ ρωτῶ τις πέ-
τρες καὶ τὰ δέντρα ἂν τὸ θυμοῦνται τὸ φαγοπότι
ἐκεῖνο ! . . . Ποιὸς δὲν τραγοῦδῃς ἐκεῖνη τὴ βρα-
δινὴ ! . . . Πῆγε νὰ βασιλέψῃ ἡ Πούλια, κι ἀκόμα
γλέντιζαν κοπέλλες, ἀγόρια κι ἀντρώγυνα. Ὡς κι
ὁ καημένος ὁ γέρο Βασίλης, σὰ νὰ μὴν εἶταν ἐκεῖ-
νος ποὺ μᾶς δηγοῦνταν τὰ πάθια τοῦ σὺν ἄκρο-
γιαλιᾶ, ὡς κ' ἐκεῖνος ἔδγαλε τὸ μαντὶλι καὶ χόρεψε
μετὰ λουλούδι σταῦστρο τοῦ κατσαρό. Ὡς κ' ἡ μακα-
ρίτισσα ἡ γοιὰ μου, ποὺ μῆτε νὰ χαμογελάγῃ δὲν
πολυσυνήθιζε, σηκώθηκε στὸ χορὸ τὴ βραδιά ἐκείνη.

Γλυκοπετοῦσε ἡ καρδιά μου ἀπὸ τὴ χαρὰ ποὺ
τοὺς ἐβλεπα ὅλους καὶ χαίρουνταν, καὶ φύλαγα βα-

*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 352 φύλλο.

ποδιά.

Πήγαινε περίπατο κάτω ἀπὸ τὰ γυμνὰ δέντρα
τοῦ Λουξεμβούργου κ' εἶχε ἀνοιχτὸ στὰ χεῖρα τοῦ
τὸ Σοφοκλὴ καὶ πότε ἀπ' ἐδῶ τὸν ἔσπρωχναν οἱ
διαβάτες, πότε ἀπ' ἐκεῖ, σὺν ἕνα μπόγο ρούχα κι
αὐτὸς δὲ μιλοῦσε, εἶχε τὸ νοῦ τοῦ ἄλλου. Μόνον ἂν
κανένα δέντρο τοῦ ἐμπόδιζε τὸ δρόμο, ἢ κανένα ἀ-
μαξάκι γκουβερνάντας, ἢ κανεὶς τοῖχος, τότε κατα-
λάβαινε πὼς κάτι ἀνώμαλο τρέχει κ' ἔκανε δυὸ
βήματα πλάγια καὶ ξανάφερνε τὴν τάξην στὴ
ζωή. Μονολογοῦσε κ' ἔλεγε, κάτω ἀπὸ τ' ἀψηλὰ
δέντρα :

— Τὸ ραβδί ποὺ κρατοῦσε ὁ Οἰδίποδας καὶ
σκότωσε τὸν πατέρα τοῦ, εἶτανε κομένο ἀπὸ τὸ
ἀπαγορευμένο δέντρο τῆς Γνώσης τοῦ Καλοῦ καὶ τοῦ
Πονηροῦ. Καὶ τὸ κρεβάτι ποὺ κοιμήθηκε μετὰ τὴν
τέρας τοῦ θάτανε κι αὐτὸ καμωμένο ἀπὸ ξύλο τοῦ
ἰδιοῦ δέντρου.

Μονολογοῦσε καὶ πήγαινε.

Ἐξήνου σταμάτησε, ἀνοιχτήκανε τὰ ματάκια
τοῦ τρομαγμένα κ' εἶπε βαθιὰ συλλογισμένος :

— Τί ζευγάρι, τί ἀντρώγυνον μυστηριώδικο καὶ
συμβολικὸ ὁ Οἰδίποδας κ' ἡ Εὐα !

Καινούργιοι πάλι κόσμοι ἀνοιχτήκανε μπροστὰ

Θιά τοὺς κρυφούς μου τοὺς πόνοους, τὸν πόνο τῆς Δευνῆς, καὶ τῆς ἱστορίας τοῦ γέροντος... Σὰ νὰ τοὺς γλύκαινε τοὺς πόνοους ἐκείνους ἢ καλοτυχία ποὺ ἔδλεπα γύρω μου, σὰ νὰ τὸν ἀγαποῦσα τώρα τὸν κόσμο μὲ τὰ δεινὰ του, τὸ πέλαγο αὐτὸ ποὺ σὲ δέρονουν τὰ κύματα, μὰ σὲ χαδεύει κάποτες κι ἐγὼ ἀφρός τους.

ΙΖ'

ΛΑΧΤΑΡΕΣ ΚΑΙ ΔΟΥΛΕΙΕΣ

Ἀνέβηκε ὁ ἥλιος ὡς μὴ ἐργασία, οἱ ἀχτίδες ἐπαιζάν ἀνάμεσα στὰ φύλλα τῆς μεγάλης κλημα-ταριάς μπροστὰ στὸ καλὺδι, κι ἔλκοι μέσα κομπούν-ταν ἀκόμα. Σηκώθηκε καὶ κατέβηκε στὸ γυαλί. Μὰ μήτε νὰ φανέτω δὲν εἶχε ἔρεξη. Κάτι λαχτα-ροῦσα, κάτι φοῦσκωνε τὴν καρδιά μου. Ὁ κόσμος δὲ μὲ χωροῦσε. Φτερά ἤθελα νὰ πετάξω στὸ μονα-στήρι, νὰ παρακαλέσω τὴ Δευνὴ νὰ προσέκυται καὶ γιὰ μένα, νὰ μ' ἐχῇ κ' ἐμένα στὸ νοῦ της. Ὑστερα πάλι, νὰ τὴν καταπέσω νάψῃ τὸ μονα-στήρι καὶ νάρθῃ μαζί μου νὰ πᾶμε μακριά, ἐκεῖ ποὺ δὲ μᾶς ξέρῃ κανένας, σὲ κάποιον ρημονήσι, σὲ κάποια σπηλιά, κ' ἐκεῖ, μακριὰ ἀπὸ Τούρκους, νὰ ζοῦμε σὰ δυὸ περιστέρια.

... Ὅλα ὁμοῖα καὶ γλυκὰ εἶτανε γύρω. Ὅμορφες εἶταν κ' οἱ καλαμιές καθὼς λυγίζανε μὲ τοῦ μπᾶτῃ τὸ φύσημα. Γλυκὰ εἶταν καὶ τὸ κελᾶ-ῖσμα τοῦ κορυθαλμοῦ, πὺθ γλυκὸ ἀνέμα τὸ κύμα ποὺ μουρμουρίζε πλάγι μου καὶ φιλοῦσε τὴν ἀμ-μουδιά.

... Ἦθελα νὰ πέσω στὰ κρυσταλένια τὰ νερά καὶ νὰ σόσω τὴ φλόγα μου...

... Μερικὲς μέρες κατόπι, ἀρχίζε κι ἐγὼ τρυ-γητός. Δὲ χωράτευσε τοῦ τρυγητοῦ ἡ δουλειά. Κάθε τζιτζίκας γίνονταν τώρα μερμηγκι καὶ μάζερε, μά-ζερε γιὰ τὸ χειμῶνα. Ἀπ' ἐξω στέκονταν ὁ χει-μῶνας καὶ περίμενε νάμπῃ. Πλάκωναν τὰ πρω-τοβρόχια, τάραζαν τὴ θάλασσα τὰ μετέωρα, μὰ στιγμὴ νὰ χάσουμε δὲν εἶχαμε. Ἄμε κ' ἔλα γλή-γορα γλήγορα μὲ τὸ καλὸ στὸν ὦμο, νὰ μὴ χά-σουμε τὰ μαξούλια. Κ' ἔτσι, γλύτωσαν τὰ μαξούλια. (Ἀκολουθεῖ)

ΑΡΙΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΣΑΝ ΕΛΕΓΕΙΟ

Κάτι μαλλάνια μοῦμειναν, ὠμέ, μαῦρα μαλλάνια
Καὶ τίποτ' ἄλλο φυλαχτὸ τὰ κοῦβω τιμημένο.
... Θυμοῦμαι τότε μοναχοὶ καθοῦμαστε τὰ βράδια
Καὶ τὰ μαλλιά της ξέμπλεκα μαζί μὲ τὸν ἀέρα,
Μιά μουσικὴ γλυκόλαλη στήριξε καὶ σιωποῦσα
Νὰν τὴ γυμνήσω... Πῶς ποθῶ τὸ θεῖο τὸ σκοπὸ της!
"Ὅχι νὰ μποροῦσα νάκανα μιά λύρα τὰ μαλλάνια
Καὶ παίζοντάς την νὰ βρῶ τὴ μουσικὴ τὴν πρώτη!
Ὁχτώδρης 1908.

ΤΩΝΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣ

του. Τὸ μέτωπό του ἔκλειε. Κι ὅταν ἐκκολοῦντο πάλι νὰ περπατεῖ, ὅλο του τὸ σωματάκι τὸ σειόσε καὶ τὸ τρίκιζε ὁ πυρετὸς τῆς σιέψης. Ὅλη του ἡ ψυχὴ προσκαλεσμένη εἶτανε στὸ γάμο τοῦ Οἰδί-ποδα καὶ τῆς Εὐδίας καὶ μεθοκοποῦσε.

Καὶ πῆγαινε κ' ἐρχότανε, ἀπαρηγόρητος.

Καὶ τὰ δέντρα ἀποπᾶνω ἀπὸ τὸ γέρικο κεφάλι του κρατοῦσαν γιὰ νὰ προῦταντῇσιν κάποια Νύφη Ἀνοιξή ποὺ ἐρχότανε, ὁρᾷ σὰ λαμπάδες τὰ μπου-μπούκια τους, ὅπου συμαζεμένοι στριγμωνόντανε, ἔτοιμοι νὰ δρμήσουν καὶ ν' ἀτλαστοῦν οἱ φροντωμένοι κλαδοὶ καὶ οἱ ἥσικιοι οἱ ταντελωτοί. Γράμμη γράμμη περιμένανε σὲ λιτανεία ἐλευσινιακὴ τὴν ζενητεμένη Νύφη τοῦ Παραμυθιοῦ. τοῦ Λιῶλου Παρχμυθιοῦ, νὰ γυρίσει ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς γῆς, λυτρωμένη ἀπὸ τοῦ γέροντος Πλούτωνα τὰ χωματίνια χέρια. Μὲ ρόμπα πρᾶσινη κεντημένη μὲ πεταλούδες ἄσπρες καὶ μὲ ἐρχότανε μὲ τὰ μαλλιά της καὶ τὰ στή-θια φορτωμένα ἀσφοδέλους καὶ ἀπριλιάτικα ρόδα καὶ στὰ χέρια της γιὰ σύμβολα κρατώντας καὶ σπέρ-νοντας στὸν ἀέρα φουχτιές τὰ χελιδόνια...

Καὶ κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ κάτω ἀπὸ τὴν χελιδονοφερτὴς χαρὴς, περνοῦσαν ἀγκαλιασμένα χα-ρούμενα ἀντρώγυνα τῆς στιγμῆς. Νέοι φοιτητές ἀπ'

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000 !

ΛΑΧΕΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκαστον γραμματίον ἰσχύον διὰ τὴν κλήρωσιν 25 Ὀκτωβρίου
1909 τιμᾶται ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

ΚΕΡΑΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ :

ΜΕΓ ΚΕΡΑΟΣ	ἐκ δραχ.	100,000
1 Κέρδος	»	25,000
1 Κέρδος	»	10,000
3 Κέρδη	»	5,000
5 Κέρδη	»	1,000
118 Κέρδη	»	100
557 Κέρδη	»	50
1000 ἐν ὅλῳ κέρδη ἀξίας δραχμῶν.....		225,000

Γραμματία πωλοῦνται. Εἰς τὰ δημόσια ταμεία καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπεζάς, εἰς τοὺς σταθ-μάρχας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων.

δραχ. μιᾶν ἑκαστον γραμματίον, ἰσχύον διὰ μιᾶν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων.
Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς Ἀθήνας.

Ὁ διευθύνων τιμαματόρχης
Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ*

Ἐπανάσταση ἔχουμε, καὶ μεγάλη. Καλὰ παρο-μοιάστηκε μ' ἐκείνη τοῦ 1821. Τέτοια ἐπανάσταση μᾶς χρειάζεται. Ἐδιώξαμε τὸν Τούρκο τὸν τό-ραννο, νὰ βγάλουμε καὶ τὸν πολιτεῖόμενο τὸν ἐμμε-ταλλευτὴ. Μὰ νὰ ποῦμε καὶ τὴ μάση ἀλήθεια, ἔ-χουμε ἀνάγκη καὶ ἀπὸ μιᾶν ἄλλην ἐπανάσταση πὺθ μεγάλη, ἐπανάσταση ἐναντίον τοῦ Ραγιαδισμοῦ, ποὺ κυκλοφορεῖ μέσα στὶς φλέβες μας, ποὺ εἶναι χυμέ-νος μέσα στὸ αἷμα μας, ἀνακατεμένος μὲ τὸ ἐγὼ μας. Αὐτὴ εἶναι δύσκολη. Κι ἔμα αὐτὴ γίνε, τί ἔ-χουμε πὺθ νὰ φοβηθοῦμε ;

Ἀκούστε, ἂν ἔχω ἄδικο νὰ λέω πῶς αὐτὴ εἶναι δύσκολη καὶ νὰ φοβᾶμαι, δι' ὅ' ἀργήσῃ πολὺ ἀκόμα.

Προχθὲς ποὺ ἔγινε τὸ συλλαλητήριον μαζεῦθηκαν κ' οἱ φοιτητὲς νὰ βγάλουν ἓνα ψήφισμα ! Ἐ! λοι-πὸν ; Λοιπὸν ἓνας φοιτητὴς, παιδί μὲ ζωὴ μέσα του, παρουσίασεν ἓνα ψήφισμα ζωντανὸ καὶ λεβέντικο, γραμμένο στὴ δημοτικὴ μας, στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ μας, ποὺ γράφοντε οἱ ποιητὲς μας οἱ μεγάλοι κ' οἱ λογογράφοι μας οἱ τρανοί, στὴ γλῶσσα μας. Ἰδέες καλές, ἐκφραση καλή. Τοὺς ἄρεσε τῶν παιδιῶν. Θὰ πῆτε, τὸ στείλανε. Ἀμ δέ!... Φοβηθήκανε μήπως χα-

*) Τυπώθηκε στὸ «Σύνταγμα» τοῦ Ναυπλίου, χρ. 157, ἀριθ. 775 (20 τοῦ Σεπτεμβρίου).

ραχηριστῇ... χυδαῖο. «Δὲν ἤρμοζε διὰ τὰς περιστά-σεις» νὰ λευτερώσουν τὸ λαὸ καὶ νὰ τὸν βρίζουν θέλουν. Πάρε τους στὸ γάμο σου, νὰ σοῦ ποῦν καὶ τοῦ χρόνου. Καλέ, γιὰ τὴν περίστασι ἐταίριαζεν ἓνα ἄλλο. Παίρνεις μετοχές, δράμια τρία. Ἀπαρτέματι δράμια τέσσαρα. Ὁ νομαστικὸς ἀπόλυτος ὅσες θέλεις. Τὰ κάνεις ὅλα ὡς εἶδος σαλάτα καὶ... μένεις κ' εὐχα-ριστημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ σου. Μ' αὐτὰ ἐγὼ δὲ θέλω νὰ πειράξω κανένα. Πολλοὺ γε καὶ δεῖ, ποὺ λένε κ' οἱ δασκάλοι. Μὲ πονάει καὶ τὰ γράφω ἔτσι.

Ἡ ἐπανάσταση ἔγινε, ἴσως γίνον καὶ ἄλλες, σή-μερα γιὰ τὸ ἓνα, αὔριο γιὰ τὸ ἄλλο. Μὰ τὴ μεγάλη ἐπανάσταση ἐναντίον τοῦ Ραγιαδισμοῦ, ποὺ μᾶς πνί-γει στὸ λαιμό, ὥστε τὰ φοβόμαστε κάθε νέο, ὅσο ἀ-ληθινὸ καὶ ὁμορφο καὶ ἂν εἶναι, ἀκόμα καὶ διὰ τὸ νιώθουμε γιὰ τέτοιο, ὥστε νὰ μὴν ἔχουμε τὸ θάρρος τῆς γνώμης μας, δηλαδή, μὲ σιγή, νὰ μὴν εἴ-μαστε ἀνθρώποι, παιδιά, πότε θὰ τὴν κάνουμε ;

Μ. ΖΩΓΡ...

ΑΡΙΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΠΑΛΙΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΤΜΑ ΔΡ. 2
ΚΑΙ ΔΡ. 2 1/2 ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Εἴμαστε νέοι ! Εἴμαστε νέοι !

Καὶ γυρνοῦμε μέσα στὶς λωτοστεφάνωτες ζενη-τιές καὶ στὶς ξελογιάστρες νύχτες, μὲ θύρτους στὰ χέρια καὶ ἀμπελόφυλλα στὰ μαλλιά καὶ ἀγαπῶμε ὅποια γυναίκα βροῦμε, γιὰτὶ τὸ αἷμα ὡσὰν τὸ νέο μυῖστο βράζει στὶς φλέβες μέσα καὶ βουᾷ ! Κ' ἐ-πειτα ; Ἐπειτα τίς παραιτοῦμε στοὺς πέντε δρυ-μους, εἴμαστε δυνατοὶ καὶ νέοι καὶ σκληροὶ καὶ δὲ μᾶς μέλει !... καὶ δὲ μᾶς μέλει !

Κὺδ Γοργίας δὲν ἄκουε τίποτα, τίποτα ἀπὸ τὸν κορφυρότατον αὐτὸ καὶ σκληρότατον ὕμνον τῆς Ζωῆς !

Μονολογοῦσε μόνο καὶ πῆγαινε.

— Τί σχέση λοιπὸν οἰεῖται τὸ δέντρο τῆς Γνώ-σης καὶ τὸ δέντρο τῆς Ζωῆς ; Μόλις ἔκοψε κ' ἔραγε ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς Γνώσης ὁ Ἀνθρώπος, τὸ δέντρο τῆς Ζωῆς ξεράθηκε.

(Ἀκολουθεῖ)